

Přeložila Dana Gálová

Education and Culture

Culture 2000

With the support of the Culture 2000 programme of the European Union. With the support of the Hungarian Book Foundation and Fund for Central and East European Book Projects, Amsterdam.
Tato kniha se těší podpory programu Culture 2000, Hungarian Book Foundation a Fund for Central and East European Book Projects, Amsterdam.

Copyright © Esterházy, Péter, 1985. All rights represented by Berlin Verlag, Berlin.
Translation © Dana Gálová, 2005
Photography © Jan Horáček, 2005
Czech edition © Dauphin, 2005
ISBN 80-7272-011-2

ПĚТЕР ЕСТЕРХАЗЪ

ПОМОЩНА СЛОВЕСА ПРДЕЕ

- ÚVOD DO KRÁJNĚ LITERATURY

Mluvit umí ten, kdo umí doufat, a naopak.
Ludwig Wittgenstein

Tu a tam jsem míval „stavy“. Každodenní představy, už jen jako na kolovrátku nekonečné prvotní představy, letité a desítky let staré, se našelou. To teď přestalo, nyní už tyto stavy nemívám. Pokud píši, už je kniha o čemkoli, měla by z ní vyzářovat jistá lehkost, která upomíná na to, že dílo nikdy není cosi přirozeně daného, nýbrž potřeba a dar.

Zaměstnávám se literaturou jako jindy, objektivizovaně a zvěcněně, jako stroj na vzpomínání a formulování. Všechno na světě existuje proto, aby se stalo knihou, říká Mallarmé. Už se ani nestydím; smíhli jsem se s tím, že budu takový, jakého mě ukazují mé knihy. Musím to ale změnit.

V textu doslovně nebo zkráceně cituji Miklóse Apáthiho, H. C. Artmanna, Mihálye Babitse, Donalda Barthelma, Gorgese Bataille, Thomase Bernharda, Jorgeho Luise Borgese, Alberta Camuse, Jeana Cocteaua, Antona Pavloviče Čechova, Jenő Dsidu, Pétera Esterházyho, Milána Füstá, Pétera Hajnóczzyho, Pétera Handkeho, Gyulu Illyése, Vsevoloda Ivanova, Istvána Jelenise, Ference Juhásze, Valentína Katajeva, Istvána Kormose, Dező Kozsolányiho, Lautréa- montá, Stéphanu Mallarmé, Ivána Mándyho, Miklóse Mészölye, Ference Molnára, Roberta Musila, Ottó Orbána, Gézu Otlíka, Lőrincze Szabóa, sv. Pavla, Blaise Pascala, Jánose Pilinszkého, Jacquesa Préverta, Rainera Márii Rilkeho, Arthura Rimbauda, Jeana Paula Sarta, Ronalda Sukenicka, Lva Tolstého, Georga Trakla, Istvána Vase, Pétera Vasadiho, Szabolcse Váradyho, Sándora Weörese, Ludwiga Wittgensteina.

Co je to ze mne za starou pannu, že nemám odvahu mlíkovati smrti!

Datováno v Budíně 16. července

Ve jménu Otce i Syna -

Že je naší matce „prachbídně“, jsme věděli už léta, a přesto když nám otec zatelefonoval a ustaraně, úsečně a novým, nezvyklým tvrdým tónem nám sděloval, že s matkou se to má tak a tak a že on - to je jeho osobní přesvědčení - by nepokládal za zbytečné, kdybychom „v těchto chvílích“ byli doma, to znamená kdybychom přijeli domů, všechny nás to zaskočilo, všichni jsme skoro týmiž slovy začali hudeřit a skuhřat a odvolávat se na své každodenní neodkladné záležitosti, což neznamenalo, že jsme otlí a bezcítní, spíš to byl projev přirozených instinktů, onoho střízlivého přesvědčení, že „věc“ nemůže být „tak vážná“, vždyť ještě nikdy nebyla tak vážná (jak říkával otec: „nemí zle, dokud není zle, zle bude, až bude zle“); ale otec se na nás osopil a my se začali kvapem hrnout ze všech koutů světa.

OBLÍKLI JSME SE, A KDYŽ UVIDĚLA MOU ČERNOU KRAVATU, PŘEKVAPENĚ NA MĚ POHLÉDLA A ZPTALA SE, JESTLI MÁM SMUTEK. ODPověDĚL JSEM, ŽE MI UMŘELA MAMINKA. CHTĚLA VĚDĚT KDY, A TAK JSEM JÍ ŘEKL: „VČERA.“ TROCHU SE ZARAZILA, ALE NEŘEKLA NIC. UŽ MOC NECHYBĚLO, ABYCH JÍ ŘEKL, ŽE ZA TO NEMŮŽU, ALE HNED MĚ NAPADLO, ŽE JSEM TOHLE NEDÁVNO PROHODIL PŘED ŠÉFEM, A SPOKL JSEM TO. STEJNĚ BY TO NEMĚLO SMYSL. ČLOVĚK JE TAK JAKO TAK VŽDYCKY TROŠKU VINEN.

Jako bych měl s matkou nějaké zvláštní tajemství, dorazil jsem k nemocnici dřív než mí mladší sourozenci, bratr a sestra. Matka přitom možná ani nemilovala nejvíc mě, spíš právě bratra, i když možná *jeť* proto, že věděla, že on to potřebuje nejvíc – na opátku on miloval matku nejvroucněji. Jsem prvorozený, jakpak bych tedy nedorazil *dřív*... To vyplývá z definice.

Nejhezčí z nás je, myslím, naše sestra; snoubí se v ní otcova křehkost a matčin žár. Ženské si sice potrpí spíš na mého bratra, mé ženské ale na mě. Jenomže já mám v sobě něco příliš osobního – jsem osobně zaměřený /vada textu/. Pravda, z toho taky nic neplyne.

Sestra mě okamžitě objala, „bráško, milovanéj bráško“, a dlouze mě k sobě tiskla. Té prudkosti, která mě zdaleka nezascočila, spíš ve mně probudila tisícero vzpomínek, jsem se poddal jen nerad; nelíbilo se mi, že tak dobře zná moc tělesného dotyku, že ho dokáže natolik, řeklo by se profesionálně, bez zájímaví využití, měl jsem pocit, že toho zneužívá a pohladí člověka i tehdy, kdy by stačila herda do zad, že mě chlácholí nějak přehnaně a že je to z její strany spíš módní než ryze osobní gesto; necítil jsem, že by to bylo důležitě i pro ni, jen to, že si je vědoma toho, že pro mě ano. Což byla pravda.

Nakonec bylo její gesto samozřejmě správné, protože splnilo svůj účel – rozlál jsem a držel v náručí tuhle útlou, krásnou blondýnku, těšil jsem se z jejího pachu a žeber, z nemožné a neubale nanesené rtěnky, z křivky jejích úst, v nichž jsem poznával ústa svého bratra, z blízkosti její tváře, ze spousty známých rysů, které by mohly být do jednoho i mé, a těšil jsem se i z toho propletence vlastnických vztahů, kdy mě přepadala tu vztek, tu smílivé dojetí, a z jejího hlasu, když posměšně a s respektem opakovala „bráško, konečně, ty můj milovanéj bráško“.

SEŽRALI JSTE SVOU MATKU! (SEŽRAL JSEM SVOU MATKU.)

Náš zbýlý sourozenec pokášlával někde vzadu jako přistižený manžel, potom nás začal rozmáchle rozhánět, „co je to za chlapa, ty poběhlíce jednal!“ a tak podobně, vypadal hrozivě a komicky; návštěvníci nemocnice se po nás i v tom spěchu tu a tam otáčeli.

Bibli jsme; pozapomněli jsme, co nás sem přivádí. Sice jsme při příchodu k velké zrezivělé bráně ztichli – tak jako všichni, kdo se před ní ochnou –, ale pořád jsme neztráceli sebevědomí, i když s ohledem k věku jsme byli nepřiměřeně rozjívěni, jako bychom spěchali na nějakou slavnostní *svažinu*, kde se všechno bude točit kolem nás a my to blazeované střípíme a budeme přitom nelíkovitě pošlapávat cizí srdce; bratři budou vyhrožovat nápadníkům své sestry, zatímco ona s nimi bude i nadále flirtovat, až nakonec první druhým jednoduše nabarání; a pokud se to opravdu stane, pak se nejdřív všichni tři sourozenci se spikleneckým chichotáním stáhnou do kouta, za paraván nebo do vzdálených pokojů, ale po chvíli se zdivočelým řehotem obtančí všechny pokoje a přidají se k nim i ti, kdo... se přidat vlastně vůbec nechťeli. – Na hranici osíření a sebeklamu, vlastně už za onou hranicí, by nám bylo spíš slušelo poněkud truchlivější a zbledovanější doufání.

Ve vrátnici se bratr se svým typicky ležérním a rozmáchlým temperamentem nakloní do okýnka, poručí překvapenému stáremu muži, aby mu ukázal zápěstí, s veledůležitým výrazem se ho chopí a jme se vyjadřovat své obavy, „příteli, to je vsakutku

ABY NEBYL POZNÁN, VZAL NA SEBE ARCHANDĚL PODOBU KRABA ŠIROKÉHO ZVÍCI VIKUNĚ. „VELICE

hochně, to větu není málo, je to moc, musíte být na sebe opatrnější, pak nám pokyne „rače za mnou kolegové“, a všichni vpochodujeme dovnitř. Můžeme se potíhat smíchy, ale znena-dání se na nás ztíí ticho, zvenčí. *Ledovým dotykem šířky tlukot našich srdcí zastaven.* Zarazili jsme se. Od toho okamžiku už se nesmíme jeden druhému podívat do očí; kdo to poruší – a toho jsme se dopouštěli každou chvíli –, nezadržitelně propukne v pláč. I to nám bylo k smíchu. „Propukni!“ – stačilo říct.

KRÁSNE A NEKRIVAVÉ VYSTIHL JEMNÝ PROCES ZÁNIKU JEHO VÝČITKY SVĚDOMÍ PAK BYLY DOSLOVA FANTASTICKÉ.

Ošetřovatelka nás beze slova vedla zšerelými chodbami. Okamžitě jsem si o ní pomyslel (nemohl jsem jinak, i když jsem se snažil), že je to zlá, veskrze zlá a zlomyslná osoba, která veškeré zlo nejen ztělesňuje, ale je také jeho příčinou, možná že tu dokonce mnohá a roznáší bacily, a jestli je to tak, potom to určitě nebude zadarmo – ale že odstraňuje z cesty nepohodlné pacienty, to je tuovka.

Zdálo se, jak na nás čekala u vchodu do monstrózního křídla nemocniční budovy, zdála se být útlá, ano, útlá a strohá řádová sestra přilepená ke zdi, zblízka však bylo vidět, že se jenom sesňerovala za pomoci šatů, ramínek u zástěry, toho i onoho – tohleto její zakryvání jsem jí taky připsal na vrub, takhle se postarala, že její oblé, plné bolky vypadaly nevábně a ani její blondaté, lehounké lokýnky, rozlomile poschovávané v čepci, nebyly k ničemu, koukali jsme na sebe nenávistně. Její tupý nos a široké lesknoucí se rty nasvědčovaly, že je buď hloupá, nebo požívavá (jako by se ty dvě věci vyliučovaly).

KONEČNĚ ZVOLAL: „ČLOVĚČE, AŽ UVIDÍŠ MRTVÉHO PSA, ZACHYCNĚHO VZHŮRU NOHAMA O STAVIDLO, TAKŽE NEMŮŽE DÁL, NEZAČNI JAKO JINÍ LIDÉ BRÁT DO RUKY ČERVY VYLEZAJÍCÍ Z JEHO NADMUTÉHO BŘICHA, UDIVENĚ SI JE PROHLÍŽET, OTVÍRAT NŮŽ, MNOŽSTVÍ JICH ROZŘEZÁVAT A ŘÍKAT SI, ŽE ANI TY NEBUDEŠ VÍC NEŽ TENTO PES. JAKÉ TAJEMSTVÍ HLEDÁŠ? ANI MNĚ, ANI ČTYŘEM PLOUTVOVITÝM TLAPAM LACHTANA MEDVĚDÍHO ZE SEVERNÍHO LEDOVÉHO OCEÁNU SE NEPODARILLO ROZLIŠTIT HÁDANKU ŽIVOTA. MĚJ SE NA POZORU, NOC SE BLÍŽÍ A JSI ZDE OD RÁNA. CO TOMU ŘEKNE TVÁ RODINA A SESTRÍČKA, PŘIJDEŠ-LI TAK POZDĚ? UMYJ SI RŮCE A VYDEJ SE NA ZPÁTEČNÍ CESTU TAM, KDE SPÁVÁŠ...“

V jedné z postelí kolem sebe šermoval rukama statec, tváře propadlé, na bradě mu vyrašilo bílé strniško. Rval na útlou Schwestern: „Nesahajte na mě!... Mě se může dotknout jen *italská dáma!*“ Dívka pokrčila rameny. „Nikdo jiný, to nedovolím!“ „Rekněte mu, že jste Italka,“ pošeplal jí můj bratr. „Ale já jsem Italka, strejdo.“ Statec se probral, hleděl vzhůru na sestřičku, na nás, jako ten, kdo ví všechno, i to, že ho mají za blbce. „Tak to by tedy nešlo, prosím pěkně. Vy, síňorino, nejste žádná Italka, lžete. Kdybyste byla Italka, byla byste žhavá, a to bych musel cítit. Ale vy, síňorino, jste slizká a studená jak žába, vždyť vy jste Sítědevropanka, obyčejná tentonoc, ve vás je života asi tak málo... jako ve mně!“ Holka se rozbrečí, žluté vlasy jí padají do zmaččené tváře; zdálky ještě vidíme, jak se s ní statek pere a rozběsněně ze sebe vytrhává transfúzní hadičky a kanyly. „Asi tak málo, tak málo!“ opakuje.

Ošetřovatelka máchla rukou směrem do kouta jako nějaká apatická prodavačka.

„*To je vaše maminka.*“

Můj bratr, který až do teď jen strnule stál a vyděšeně potřásal vlasou hlavou, se výhrůžně pohnul směrem k ní. Ošetřovatelka rychle proklouzla kolem nás, „co jste z toho tak pryč“, houkla skoro přátelsky; těžkými ňadry (táhla ji k zemi, jako by je měla zavěšená na krku) zavádila o mou paži. Viděl jsem, že si toho má sestra všimla, a domníval jsem se, že vím, co si myslí. Abych se obhájil, obrátil jsem myšlenky sám k sobě.

Tvář té, na kterou ukázala – naší matky –, byla šedivá, do nosu jí nacpali vaty, zřejmě se jí spustila krev. *Všechno se naklonilo.* Dokonce i barvy se nějak rozplyly, sesnykly. Téměř záro-

ven jsme se rozhlédli kolem sebe a zaznamenali to nejvarovnější: naše matka se v ničem nelišila od spolhlezčích. Přitom o nich bychom byli jen sotva schopni říct, čím jsou: podivně vzdálené předměty, z nichž ve složitých zákrutech vedou hadice, skrze propadlé rty jim se svištěním fíčí vítr. I naše matka dýchala sípavě jako nějaký stroj, to nám naznačovalo, že žije. Nebylo na ní nic, co bychom mohli poznat.

GREKOVOVÁ: CO VÁS BOLÍ?
PLATONOV: BOLÍ MĚ PLATONOV.

„To je konec,“ řekla naše sestra. Nepravděpodobnost, neuvěřitelnost té chvíle, řekla mi později před nemocnicí, v ní probudila zdání jakési fivohosti, poněvadž jestli není, co je, pak může být cokoli, připadala si jako prázdná díra, jako temná mezera vrytá do vzduchu. Já jsem nedokázal myslet na nic, jen na to, že tahle naše bezmoc je *chybou*, která by se neměla stát.

Naše sestra neomylně zachytila jediný známý detail a zlehtka se naklonila nad matčinou rukou. Ta lehkost ve mně znovu vzbudila odpor, chudinka, na co ten den sáhla, všechno bylo špatně. „Pomodleme se,“ řekl jsem a mysl jsem tím, abychom se pomodlili a už odsud vypadli. Bratr se otočil a býškl po mně

MAMINČINY PRSTY SE DALY DO POHYBU JAKO VOJSKO. PRSTY NASEDAJÍ NA TENKOU PLOCHU ROZBRÁZDĚNOU KÚSTKAMI. TU ČÁST, KTERÁ DOPADNE NA TVÁŘ PŘI FACCĚ VEDENÉ HRBETEM RUKY, ŽILY PROKRESLUJÍ DO HROZIVÉ MAPY. JATERNÍ SKVRNY A RUDÉ, BA NAFIALOVĚLÉ BAREVNÉ FLÍČKY ČINÍ TUTO PŘEDSTAVU JEŠTĚ PRAVDĚPODOBNĚJŠÍ. KŮŽE JAKO ŠPATNĚ PADNOUCÍ RUKAVICE. K ÚPATÍ PALCE POKRADMU PŘISEDIA TROCHA MASA, TU JE DLAŇ JASNĚJŠÍ. PRVE ZMÍŇOVANÉ RUKAVICE JSOU VÝSLEDKEM JEMNÉ PRÁCE, HEBKĚ, LEHOUČKĚ, ALE JEJICH ZÁHYBY (TU A TAM) HYZDÍ PRASKLINY.

očima, jako by ho kousla nějaká úskočná papězenecká zmije, jako kdybych řekl něco sprostého, nemístně arogantního. Netroufl jsem si ho uklidňovat, rychle jsem spustil Otčenáš jako nějaký pokoutní obchodník. Sestra se usklíbala, protože už od dětství jsme při Otčenáši mysleli na našeho otce, na tátu našeho, na toho svého, respektive právě takové nápady jsme se snažili od sebe zaplašit a tomu – tomuhle zaplašování – jsme říkali, že se modlíme Otčenáš.

OTEC MĚL OŠKLIVĚ POSEKANOU TVÁŘ. TAHY OBLIČEJE PŘIPOMÍNALY PŘEVALUJÍCÍ SE CHUCHVALCE ŠPATNĚ NAVINUTÉ ŠŤŮRY. ALE PRSTY – TŘEBAŽE TVRDĚ POKLEPÁVÁJÍCÍ PO LÍCNÍ KOSTI – SE VYDALY VZHŮRU K TVÁŘI S PŘÍSLIBEM VYKOPPENÍ. SNAD PROTO, ŽE VYCÍTLI DĚSIVÉ PŮLMĚSÍČKY NADĚJEPLEŇCH NEHTŮ, ZACHRČEL A TEPRVE TĚD BYLO JASNĚ PATRNĚ, JAK ODPORNÉ JSOU ONY LÍCNÍ CHUCHVALCE. MATČINY RUCE SE S COUVNUTÍM ZAKRŮVILY (JAKO NĚJAKÁ TLUSTÁ, DEFI- NITIVNÍ ZÁVORKA).

Ode dveří nás pozoroval matčin ošetřující lékař. Z jeho tváře se nedalo vyčíst nic. Byl to přítel mého bratra. „Kamaráde, tvé matce se ve stěvech zabydčila smrt.“ Takhle to řekl. Ten tón se mi nelbil, člověk nemá stavět sám sebe po bok smrti, jako by si byli rovni. Ani když je to lékař, a zná hrdiž pár triků a třeba ví, že občas je král nahý. „Kamaráde, tvá matka by si mohla s umíráním pospíšet,“ pokýval hlavou, a když jsem na něj vyřeštil oči, ještě jako nějaký herec dodal: „Nemusíš se hned lekat, jsem jen cynický voltairián.“ „Chápu,“ přikývl jsem dotčeně. „Ani smrt, ani její Pán, Hospodin, neberou nás lidí vážně. Na to je ovšem jen jediná odpověď důstojná člověka: že ani my nebudeme brát vážně je.“ Šel na mě z něho strach; když jsem se na něj podíval, čemuž jsem se zamilovávaně snažil vyhnout, připadalo mi, že ho znám už tisíce let, a ten pocit mi byl nepřijemný. „I smrt je třeba chtít.“

Cestou ven se z jedné postele vzkáhlá čísi vlhká, bledá ruka, nepřátelská bytost, zálučná rostlina a ovinula se kolem naší sestry. Sledoval jsem tu zsinanou paži se zděšením a hnusem. Stařena se posadila na posteli a zatřvala na naši sestru, jako by věděla, o koho jde: „Ty!“ Sestra se nervózním skubáním pokoušela vymanit, ale žena ji tiskla hrozivou silou. Ruku měla křehčí, čouvíle zatátou: jak strašné, všechny matky mají stejné ruce! „To

ty, tys mě zabil, ty jeden stín, to tys mě tehdy v šestapadesátém zabil!“ „Nechte ji při tom,“ zašeptal kdosi spěšně. „Ano, to já jsem tě zabil.“ „Stín,“ pokračovala žena, „stín, to je málo! Přiznej taky, žeš mě nemiloval! Žes po mně chtěl jen to jedno...!“ „Tak to už by ale stačilo!“ zatřval jsem jako přísný pan učitel a vyběhl ven. Potom: „Proč jsi se přiznávala?“ ptal jsem se. „Jsi normální?“ řekla sestra a podívala se na mě jako úplně cizí osoba.

„VĚŘILI JSME, ŽE ŽIVOT JE SLAVNOST A ŽE NÁS
NĚCO ČEKÁ.“

Venku jsme dělali, jako že máme něco na práci. Nebylo co jeden druhému říct, nebylo co říct nikomu, nebylo nač myslet. A nebylo kdy zmínit naši situaci doznáním a zpovědí, přiznat, že nedokážeme dorůst vlastního žalu, že se nehrozíme nad nestydatostí pře-žití, že to všechno nebojí dost: a to bylo skoro nenesitelné, naše zakrslost, která *tu už* ponechala beze smyslu. Život má totiž své ustálené formy a ty se vytvácejí. Nimmáme se tu v sobě, sami, opuštěni. Je to na hovno, trapas.

Před nemocnicí bylo mizerné vedro, pořouchlý srpnový žár, mizerné léto, všechno se rozpadá, rozléká, rozléká, podrážky nám mlaskají v asfaltu, vzduch je zkažený... Všude smrdí hovna a opovažte se to popírat! Puch se šíří z blýchů pokojů, z tranvají, z kostelů a z našich přibuzných. Z nás stoupá puch, ze škvír zase vlhko, chodci za sebou po chodníku táhnou rozmokvané cáry fází, chlapi mají na gáčích žluté škrvny, a kam se člověk podívá: mouchy, všude samé mouchy! Umorné vedro a smrad hoven. Mizerné vedro! Ať tě vezme čert, ty mizerný léto, za to, jak požíráš samo sebe...!

VOJEBANEJ SVINSKEJ BŮHI! A GNOMSKÝ KRISTUS -
CO NENÍ - STEPJE V LAKYRKÁCH NA PRKNECH
ZNAMENAJÍCÍCH SVĚT, USEDÁ NA TRŮN, NA MÍSTO
NEJVYŠŠÍHO SOUDCE, ŽADNÁ NEBESA NAD SEBOU,
ODULÉ RŮCE SE MU TŘESOU, ZÍRÁ NA NÁS SKEL-
NÝM OKEM A ŘÍHÁ, KRKA NA NÁS, NA SVŮJ LID,
A MY JEN ŽVEJKÁME JAK DIVÍ. MMMM M MM M
MMM

V den pohřbu (it's been a hard day's day) jsem se vzbudil časně, byl jsem rozrušený jako před cestou nebo před vystoupením. V rodičovském domě už jsem jen hostem. Otec se ze šramotů dovítil nikoli to, že bych chtěl zůstat ještě *chvilíčku* sám, nýbrž že jsem vzhůru, a okamžitě otevřel dveře. Byl milý a ochotný, jako by to byl jen náš bratr; většínou bývá takový, pokud ho zájmy nepudí jinam. Dohadovali jsme se o pořadí koupelí a snídání s obvyklou obšírností, která nás vždycky bavila víc, než by jeden předpokládal. „*Ty jsi moje máma, táto,*“ řekl jsem, ale otec se usmál. Řekl, že mi udělá vajíčka na slanině a napustí mi vodu do vany. Nikdy v životě nebudu tak velkorysý jako on. Jako kluk jsem se pokoušel slatinu si „vobčímout“, zachytit ten okamžik, kdy začne sklovatět; vajíčka na slanině byla u nás slavnostním pokrmem, z čehož usuzuji, že jsme byli patrně dost chudí, respektive spíš jsme v chudobě žili.

Seděl jsem u snídání v obrovském a nezapomenutelně měk-
kém pyžamu – cízí pyžamo! pánská noční košile! Mezitím se
dostavila i naše sestra – sbíhali jsme se jako stádo – a přeorga-
nizovala nám ráno; chovála se k nám mateřsky, což jí jen tak
neodpustím, tohleto ranní pseudo-vání. V pleteném košíčku na
stole byla vejce naměkko, losos, studený rostbeef, slávky, čes-
nekový bok a sedmihradská slanina, rajská jablička, paprika,
několik druhů chleba, topinky. Nenuceně, odhodlaně a pedant-
sky jsem otcí a sourozencům navrhl, abychom *potom* neplakali,
jako bych jim navrhoval cestovní trasu na zbytek letních prázdi-
nin. „Mám u sebe sedativa,“ řekl jsem. Sestra na mě vrhla pole-
kaný pohled, bratr se po svém zvyku neziřzeně cpal, otcův
úšklebek pak říkal „to není zrovna slovo chlapa“.

TOHO DNE NASTAVAJÍCÍ MAMINKY UŽ JAKSEPATŘÍ
ZTĚŽKLY PLODEM, KTERÝ NOSILY POD SRDCEM,
BRICHA, NYNÍ POSETÁ TMAVÝMI SKVRNAMI, MĚLY
LESKLÁ A NAPIJATÁ, ŇADRA DOSLOVA OBROVSKÁ
A LEGRAČNĚ NESTEJNÁ, BRADAVKY A PRSNÍ DVOR-
CE DRSNÉ A NEVÍDANĚ HNĚDÉ, KAŽDÁ JEJICH ČAS-
TEČKA BYLA ŽIVÁ, TĚŽKÁ A ŽIVÁ, TĚŽKÁ A ŽIVÁ...

Zatímco jsem byl ve vaně, otec a bratr se vsedl na odpadkovém koši, respektive opřeli o dveře dohadovali, jak bude probíhat přijímání kondolencí. Bratr se toho za žádnou cenu nechtěl účastnit, říkal, že nebude nikomu dělat kašpara a vůbec, může se na všechny vysrat, ať mu laskavě dovolí ten luxus, konečnou matka umřela jemu. „A mně.“

Otec se tše a neomaleně odvolával na tradice, potom o něco hlasitěji, ale ne rozčileně poučil bratra o taktu, sobectví a tak podobně. Mluvil, jak se sluší a patří na hlavu rodiny, očividně nás nechtěl nijak zvlášť přesvědčovat; to a to je tak a tak. Což jsem já, ze zásady, pokládal za urážlivé a upozornil jsem ho na slabá místa jeho „argumentace“, například na to, že zvyklostem by bylo účinně zadost, kdyby kondolence přijímal u hrobu pouze on, a pokud tedy přesto všechno budeme rovněž přítomni, bude to jen výraz naší lásky a úcty k němu (tehdy jsem poprvé v životě, třebaže takhle komplikovaně, řekl našemu otci, že ho mám rád, tak to zkrátka je), takže když uvážím naše vlastní zájmy a jeho přání, očekával bych, že si bude alespoň vědom toho konfliktu, konfliktu poslušnosti. Ne, řekl otec, on tedy žádný konflikt nevidí, a rozhlédl se kolem jako malý kluk, nevině a netrpělivě. Mého bratra umlčel s (oprávněným) předsudkem, že zase jednou nemluví k věci, pouze hledá příležitost k odmlouvání, *držtíje*, a je na to dokonce pubertálně pyšný; se mnou jednal jako s někým, kdo je povyšně *prezení*, kdo baznuje pouze na slovech a združuje, přestože jeho názor se shoduje s tím jeho. „Neshoduje.“

KDE TYRANIE PÁNEM, TAM TYRANIE PÁN: NAŠ
OTEC JE TUDÍŽ NAŠIM OTCEM: A EST A.

V tom okamžiku, pro nás tak významném a distojném, si náš otec nečekaným a prudkým pohybem stáhl kalhoty, stál tam jen tak ve spodkách jako v nějakém senzáčním českém filmu ze 60. let a že prý musí okamžitě zasednout na domácí trůn, protože ta jeho věc – velká – nesnese odkladu, navzdory tomu naše dosud neplodné, i když – připouští, že *principiální* – pourparler může *smozřejmě* jakožto věc malá volně pokračovat... Když jsem viděl, že otec nežertuje a v poutech svých kalhot směšně cupitá k záchodové míse, vyskočil jsem z vany, hodil na sebe obrovskou teplou, jemnou huňatou osušku ještě po babičce a nadutě a pohoršeně vyšel ven za bratrem. Venku jsme ještě slyšeli, jak se nám směje, nám, choulostivým potomkům, a ten smích byl skoro k nerozeznání od pláče.

Mohutně jsem se pocíkal sprejem. Teprve teď jsem přišel na to, jak nebezpečný den je ten dnešní. Kdyby byl v den pohřbu jen pohřeb, ještě by tu jakás takás naděje byla a nemohlo by se stát jako teď, že si někdo se zdviženou paží zírá v oblaku vůně do podpaží a pláče nad svou bezmocí, nad svou strašnou opuštěností, nad krutostí lidí, krutostí boží, nad nepřítomností boží. *Každá formulae je příliš mírná.* Otec poznamenal, že má kravata není čistě černá, vzal jsem to na vědomí mlčky, bylo to tak samozřejmě, vždyť kdo kromě něho by mi mohl něco vyčítat. On tu rozkazuje a já poslouchám. V nedaleké trašce (!) jsem zakoupil jednu hnusnou černou vazanku, které jsem se potom několikrát, dokonce ještě na farkasrétském hřbitově, zkoušel zbavit, ale zdálo se mi, že teď, v dané chvíli, zrovna teď to nemůžu udělat. Od té doby jsem ji měl už na několika pohřbech, naposledy na pohřbu Gynuly Illyése, básníka, jenž psal o tyranii.

FANCSIKÓ S VERVOU ODPORUJÍCÍ PŘEMÍTAVĚMU
VÝRAZU JEHO TVÁŘE UHODIL NA MÉHO OTCE:
„PRÁSKÍ PRÁSKÍ“ EXPLOZE KOŽENÉ BAČKORY NA
OTCOVÉ ČELE. TATÍNEK, RAMENA SVĚŠENÁ,
VZHLÉDL. „PROČ,“ PROHLÁŠIL TŠE. POTMĚŠILE SE
KRČÍM NA MONOLITU SVÝCH PRAVD.

Před odchodem otec a můj bratr stanuli proti sobě jako dva malí kluci, ale už je nešlo roztrhnout. Přitom by bývalo moc dobré nedopustit, aby se stalo, co se pak stalo. A zrovna já to musím všechno držet v paměti. „Co to povídáte?! To vy! Vy jste maku zabili! Vy!“ Otec zúžil oči do úzkých ščěrbin, jako by si prohlížel nějaký vzdálený předmět, svého syna, a nevěřičně a nenávislně zařval: „Co ty tak můžeš vědět o mém životě, hošánku?“ Ale prosím vás. Nechte toho! Vy věčně litujete jen sám sebe. I teď jenom hrájete komedii!“ Otec si sundal brýle – jeho tvář se proměnila v cizí –, a začal je čistit cípem saka, jako to dělával i se světem.

NÁŠ BRATR JE MRTEV. MÁ LEDOVÉ NOHY A LEDOVÉ BRCHO, OBĚ LÍCE MÁ LEDOVÉ, I SRDCE, LEDOVÁ I RÁNA NA PRSOU, JIŽ JSME MU ZASADILI ŽELEZEM. UŽ NENÍ NIKOHO, KDO BY SE NÁM POSTAVIL. TYS KRÁL POLIBKŮ, CHECHTÁ SE BRATR Z PODZEMÍ. MOHL BYT MOCNĚJŠÍM PÁNEM NEŽ MY, MOCNĚJŠÍM A STATEČNĚJŠÍM. BYL STEJNĚ TAK VELIKÝ JAKO UBOHÝ. NÁŠ BRATR BYL PRAZDNÝ, VŠE, ČEHO SE DOTKL, SE VYPRAZDNILO. ŽE BYL OLOUPEN, NIKDY NEPOPŘEL, ANEBO JEN PÁRKRÁT, ZA TO JSME JEJ MILOVALI. A NENÁVIDĚLI JSME JEJ ZA TO, ŽE JSME K NĚMU CHOVALI ZÁVIST. NYNÍ BYCHOM MU OCHOTNĚ POHLÉDLI DO TVÁŘE, NAŠE PÝCHA HO JE HODNA. TVÁŘ MĚL ZÁROVENŽ ŽLUTOHNĚDOU, SNĚDOU I ZSINALOU. (MÁ PANÍ MATKA PRAVILA: TUHLE, PŘESNĚ TUHLE BARVU ŽENY MILUJÍ.) NÁŠ BRATR VYHOŘEL, ŘÍKALI JSME VE SPOLEČNOSTI. „TEĎ JE CHIADNO. ČAS OCITL SE V TÍSNÍ ČASOVÉ. MEZI HROBY VTR, DUJE – POLE-TUJE. MUMLANÍ MODLITEB JE SLYŠET, JEŠTĚ KDYŽ SE ZDVIHÁME Z POKLEKU.

JSME PRVOROZENÍ, VŠEMI OPOVHRHOVANÍ, A VŠICHNI MÁJÍ TROCHU STRACH.

V autě, seděli jsme v něm dva, mi bratr občas položil ruku na koleno: z kazeťáku hráli hodně nahlas Pink Floyd. „Bezpečnostní pásy jsou černé, jak to má být,“ povídám smířlivě. Vzal to jako pobídku a začal mluvit o tom, že poslední dobou náš otec, když je naštvaný – a na něho je naštvaný pořád –, začne koktat, respektive opakovat slova, což jeho, mého bratra, přišerně vytráčí, protože mu připadá, že i tím chce otec jenom vydírat, podkvejete, děti, takhle jsem dopadl, vidíte, tohle zbylo z mého života, tohle, protože jsem se obětoval, obětoval pro vás, pro tebe, pro tvou sestru, pro tvého bratra, pro tvoji matku, obětoval jsem svou kariéru, svou krev, svobodu, pro vás, a všechno! všechno jsem položil vaší matce k nohám! Jako Dareosi... Perský král! To určitě. Obvyčejný skladič, bez halíe a celý skroucený pod tíhou bumážkové disciplíny vstrašené kramářů, jako že ve svém, jako by on tu byl pánem! – a jako kdyby nedostal všechno od toho, komu teď opatrně odměňujete...“ Tohle bych nepřeháněl, řekl jsem a taky opatrně odměňoval slova.

PROSÍM, PANÍ, NEPOUŠTĚJTE HO. BEZ VÁS ON PŘESTANE EXISTOVAT, HRUDNÍ KOŠ SE MU PROPADNE, HLÍNA, TA ŠPATNÁ, KYSELÁ, ŠEDIVÁ HLÍNA MU BUDE PROTĚKAT MEZI ŽEBRY A BÝLÍ PROTRHNE RUBÁŠ, NOHY SE ROZPADNOU, Z HOLENNÍ KOSTI ČŮRKEM VYTEČE MOREK, SKLA VĚČNÝCH BRYLÍ SE ROZTRÍŠTÍ, NAKONEC PUKNE VYSOKÉ ČELO: A SLYŠET BUDE JEN PRASKOT KOSTÍ, MŮJ DRAHÝ, MŮJ JEDINÝ.

ŽENO, ZPROŠTŮJÍ TĚ TVÉ NEVINY.

Dvě řady ve hřbitovní kapi byly vyhrazeny pro pozůstalé. Stáli jsme vpředu čtyři, zírali na věnce a občas si něco pošepтали. Kradmo jsem pohlédl na otce, byl oslnivě krásný, tvrdá, bělostná, bolestná tvář jako vytesaná z kamene. Rozčlovalo mě, že se chová tak bezchybně. „*Hlavně abyš se neshořela*,“ šeptala sestra. Ten výraz mi utkvěl. Všechno vypadalo tak divadelně, dokonce jako bychom v tom kusu měli hrát hlavní nebo skoro hlavní roli, my ale při své rozmazlenosti nevyvádíme, že bychom si toho nějak považovali, s nadzlostí jedničkářů troušime nemístně poznámky a pitvoříme se. Sestra mě požádala o kapesník a s hlasitým troubením se vysmrkala jako chlap; později jsem na to vzpomínal se znechucením. Úklonou nás pozdravil M. s manželkou; pokud si vzpomínám, matka tu ženskou nesaňšela. Pak k nám přistoupila bývalá bratrova přítelkyně, jednoho po druhém objala a políbila, jen přede mnou se zarazila. Podali jsme si ruce. Stryděl jsem se za svou strnulost a za to, co s ní tam na místě bylo spojeno: za svou ještěnou nadutost, o které jsem ani nevěděl. (Svého času mého bratra poťádně potápěla. „Pomstíme se,“ řekla tenkrát tře matka vzlykajícím bratrovi, a když pohodila hlavou, vydala zvuk, jako když se otevírá šampaňské. Na to nezapomenu. Řekla: „Pomstíme se.“) Tohle ne-objeť bylo dost skandální scéna.

FANCSIKÓ A PINTA POLOŽILI MOU MATKU NA KATAFAIK. JÁ JSEM SEDEĽ U OKNA NA ŠTOKRLEFTI A HLEDĽ NA OKENNÍ TABULI A STROMY TYČÍCÍ SE ZA NÍ... OTEC V DOSPĽEĽM POKOJI, V HNĽDĽM KRĽSĽE, MLČKY. PŘISTOUPIL JSEM K NĽMU A POLOŽIL MU RUKU NA RAMENO. „NEBUĽ SMUTNÝ, STAROUŠI, VYRAZÍME NĽKAM VEN A NABRNKNEM SI PRIMA HOLKY.“ „MYSĽÍŠ?“ VZHĽĽDL KE MNĽ. „MYSĽÍŠ, ŽE TO PŮJĽE?“

Při zbožném kaplanově klanění se otci bez ustání chvěly rty. Přisněně. Při obřadu jsem měl na krajíčku jednou, když se mluvilo o „*strastiplné* životní pouť naší zesnulé sestry“. Ale životy našich sester a bratří přece bývají strastiplné. Po chvíli čekání byly odneseny věnce, závojičky zlehka povlávaly. Nápis ŠKODA na pohřebním voze jsem si přečetl nescetněkrát. „A kráčeł jsem za rakví tak osamĽly, jako by dnešního dne Bůh pohřbíval zvěčňáľý svĽt. A jako by v prázdňeĽm, zejícím kosmu zůstali už jen sami dva: on a nebožák svĽt, kráčeł jsem za hnĽdou rakví s přkřevem zdobeným bílou krajkou, hlavu svěšenou nad sklenĽnou krabici pohřebního vozu, a ve skle toho vozu jsem vidĽl, jak se odraz mé tváře, mé nepokryté hlavy, promítá do bílého přkřevu.“

NĽkolik nemožných náhrobňích nápisů nám přišlo k smĽchu. V tĽch chvíľích nám přiřadalo, že máme nad ostatními navrch. Mžlo. Podtácky mi klouzaly na jľovitĽ hľně. Chudinky boty! Na hrobĽ, hrobĽ našich prarodičů, jsme vyhloubili malou jamku pro urnu. Asi takovou, jakou si vyhrabává pes – i on pro kosti. HľedĽ jsem na mohutné kormuny kaštanů a olovĽné, vzdálenĽ nebe, které se nad námi sklánĽlo, jak je to psáno v jistĽm až drásave mocrném románũ... Stromy se pohnuly a já se svěšenou hlavou mysľel na to, že *na tom nesjide, něco beztak byt musí*.

Při práci lopatou, jež mi přiřadala mnohem přirozenĽjší, věcnĽjší a vhodnějši, prosiší, než jak jsem si to představoval, se mi vybavilo naše dávnĽ dětské ministrování, to, jak jsme rádi „hrobali“. Pro peníze. ZkušĽné oko na první pohľed, pouhým mrknutím (ze šatů vdov, z charakteru pláčů, ze smutečních šatů, ze zastoupení a vzájemných vztahů mužů a žen etc.) věĽĽlo, co věĽĽt potřĽbovalo... Kolik by se asi dalo vřtáhnout z nás? Změ očividně pĽtka, šľkovnou hrou na city možná dvacka, z našĽho ote spravedlivĽ dvacka pro každĽho, v tuzĽrech on byl neomyľný, bratr by byl schopen dát klidně i kilo. Takoví džentroinů chlapi jako hory s pláčem na krajíčku, to je přiležitost jak blázen. Naše sestra by nás celá zsmalá od sebe odehnala.

NESTĽVNĽ MRTVOĽA TĽĽ.

Tu malou hromádku hlíny odhazovali na špinavý, otrhaný, neformenný kus igelitů. Folie se hlasitě třepotala ve větru. Rozčilo mě to, jako když v restauraci už zase nemají perketl z vepřového srdce. Přijímali jsme kondolence; ve vteřině se ukázalo, že pravdu měl otec, za každý stisk ruky, za každé i sebeplývácí slůvko jsem pociťoval tu nehlubší vděčnost. Vyskytli se i německy mluvící; cizí řeč působila v té situaci a navíc od těch velenoblesních lidí nesmírně hrubě – jako by to všechno tadý, se vši podivností, nezvyklostí a neuvěřitelnou obscenitou říkalo: to nic, nic se neděje. A přitom se dělo, a ják, vždýť nám zemřela matka.

Při pohledu na to množství lidí mě bezděky napadlo, jak budu doma jako vždýcky vyprávět, jak to celé bylo, co se „dělo“: „tak tedy, maminko, všechno proběhlo dobře, přišlo hodně lidí... ne právě zajímavých.“ Skoro jsem si nevšiml, že něco není v pořádku. – Naše sestra šlápla na bílou stuhu od věnce. Trochu se do ní i zamotala: znova a znova se vyrotořovala její mizrná, dotčená tvářinka. Pozoroval jsem tu hedvábnou stuhu, jak se noří do bláta.

FÓLIA IN EXCELSIS DEOI!...
NECHŤ JE TO SVÁTEK SVÁTKEM TU NEMÍNÍME ELE-
GANCI, ZPŮSOB, NÝBRŽ DŮSTOJNOST, VZNEŠE-
NOST, MORÁLNÍ NOBILESU. SVĚTLŮ, NIKOLI TRŤPYT,
ZLATO, NIKOLI BOHATSTVÍ.

Pokud jde o studené mísy, solidní výběr nápojů a prostírání – bylo všechno ještě pořád tak, jako by matka žila. Tedy skoro. Protože já už jsem zaznamenal nepatrný rozdíl, ba co víc, zaznamenal jsem barvy nových ubrousků, zbytečnou pompu studené mísy. Běží už vystřídlo růžky; a to je teprve první z nekonečné řady změn. Nevím ani, co zraňovalo víc, zdali ta pobuňující stejnost, anebo ta pobuňující odlišnost.

Bylo nás hodně, *naše familie je početná*, my – a potom bližší příbuzenstvo, všelijaké tante, které nám ležly krkem nebo nám byly mlé a tak různé, a potom ti vzdálenější příbuzní, cizí mužové a ženy, v nichž jsme nečekaně poznávali svá gesta, jako by nám je *ukradli*, jenom se ale té taškařiči společně smějeme, jejich syny oslovujeme jako bratrance a dcery jako sestry. „Milá sestro,“ řekl jsem ztepilě snědé dívce, jež byla ohebná a štíhlá jako zvířátko. „Karin.“ Chromný dekolť na zádech jí sahál až k zaděčku, ve vyšší pasu se jí na zádech blyštěly jemné chloupky, tmavé chmýří. Takhle uplynuly minuty nebo možná roky, co já vím.

Tuhle jsem jel příměstským vlakem a v tom tichém, nezřetelném šumu, v němž člověk jako by rozuměl málem každému slovu spolucestujících, ve skutečnosti ale nerozumí zhola ničemu, najednou slyším za sebou úplně zřetelné vztekly dívčí hlas: „SEŠ SNAD BLBEJ, NEBO CO? ZABÍT HO NEMÁŠ TY!“ Podobně jsem vnímal i věty svých příbuzných, zaznívaly s nečekanou ostrosí, jako když člověku „někdo“ při poklidném

NAŠE SITUACE NA OCEÁNU: MRTVÁ LEŽELA NA
DIVANU, JAKO V LETU BEZ KRÍDEL. RODINNÝ BLÁ-
ZEN Z NÍ STRHL PŘÍKRÝVKU: „TEĎ ALESPON VIDÍŠ,
ZAČ STOJÍ ČLOVĚK!“ VIDĚL JSEM: DVĚ BÍLÁ NADRA
BLÁZNIVĚ SE DMOUT, OCHLUPENÍ KLÍNA PROFÁN-
NĚ PLNĚ ŽIVOTA – TO ŽENSKÉ TĚLO DOSUD DIVOCE

mytí nádobi vrazí kudlu do břicha. Ve vlaku za mnou ještě pokračovala rozprava: „ani kdyby solil“, a taky že jistý strážmistr má být „lidskej člověk“. To mi přišlo k smíchu, i když jsem měl nahnáno a krčl jsem se v koutku. Vystupoval jsem schválně tak, abych si je mohl prohlédnout; a nic, byli takoví jako my, to je teda fantazie!

ŽILLO, POUZE BRADA, BRADA POKLESLA NA PRSA. TAKTO UPLYNULY MINUTY NEBO MOŽNÁ ROKY, CO JÁ VÍM. ZBLÁZNILI JSTE SE... TAKHLE PŘED DĚCKEM!...“ OZVAL SE HLAS PEVNINY. A SLUNCE TOUŽILO UTOPT POKOJ VE ZLATĚ.

Mluvíli jsme o „naší drahé zesnulé“, snad proto, že při našem zpropadeném a mezi námi řečeno oblibeném dobrém vychování by nám připadalo netaktní nemluvit o ní, jako bychom ji přehlíželi jen proto, že... *tu není*, že je *passé*. Matčín ošetrující lékař s úsměvem rozebíral, jak strašně se matka bránila umřít, a podával to stejně, jako když osvrčení rodiče kčí nějakou bláznivou, tím pádem zajímavou zatvřelost svého dítěte, ale přitom jako by cítil, že *řekním* by bývalo bylo... „jenže to ona nechtěla.“ „Cože? Takže ona měla nějakou vůli?“

Karin stála u klavíru s nějakou cizí ženou. „*My life, the world, men*“ – taková slova jsem zaslechl. Radovaly se jedna z druhé možná až příliš. Přepadla mě vysloveně touha. Tu cizí ženu všichni zahrnovali úzkostlivě zdvořilou pozorností. „Servus, řekla mi. Překvapilo mě to.“ Vidím, že mě nepoznáváš. Jsem Saca, respektive,“ chraptlavě se zasmála a to z ní rázem učinilo starěnu, „veička Saca, jak jsi mi patrně kdysi říkával... Neboj, neboj se, sedávals mi dokonce na klíně.“ Pár lidí se zasmálo. „To je číslo, table Saci...“ „Já se nebojím,“ řekl jsem, nebál jsem se. Všechno kolem ztichlo.

A že chudinku zesnulou museli nakonec krmít, ale ona svou nemožnou uměla snášet s takovou grácií; úplně jako chudák můj Odon, jak ten, chudáček, trpěl tím nedostatkem hygieny, *užak už, on byl takový soigné*, měl vývod a kapalo to tam vedle něho na zem... ta břecha ze střev, já s vámi zatocím, děvenko, až zapomenete, že jste kdy dělala ve *zdravotnictví*, ale když jsme pak společně bděly v noci u Odónovy postele, objala mě zezadu, „vy mě asi nenávidíte, mám pravdu?“, náčež můj muž řekl: „můžete si být jistá, slečno, že to tak není; zakazuje jí to její víra“, ale ve skutečnosti jsem... A že drahá (nebo chudák?) Lízinka byla až do konce úžasně svěží, to proto, že zůstala

NÁHLE POCHOPIL, PROČ MAMINKA SVĚHO ČASU NENÁVIDĚLA PAVOUKY. PROČ BYLA NĚRVÓZNÍ,

mladá duchem, kristepane, znervózněovalo mě nebo spíš štválo, že zestátná, ani ne tak, že stárlo její tělo, protože ona stárkla hezky, vrásky nosila téměř důstojně, šedivěla zajímavě, i když vlasy jí ke konci začaly vypadávat, a vůbec přijímala tónu přibývajících let s klidem, nepočítám-li krátké hysterické období, kdy nosila bronzově rudou paruku, indické hábity, široké opasky jako „Vengřanovskája, nejhezčí gymnasistka ve městě“, možná mě to její stárnutí štválo spíš proto, že se domnívala, že státní přinášá moudrost a její elementární povinnosti je podělit se o ni se svými blízkými, upozornit je na nedůslednosti ve způsobu jejich života, na občasnou omezenost jejich duševních obzorů, „co je to za život, chlapče/děvoče?“ a tak dále (přičemž se samozřejmě stávala čím dál malichernější, všechno, na co nebyla zvyklá, ji rušilo, byla švorc (!) a plácala nesmysly a věčně byla s to ve všem vidět to špatně).

KDYŽ JE ON MAZLIVĚ - HLAVNĚ SEKÁČEI - POUŠTEL. NO PŘECE KVŮLI PAVUČINAM!

Slunce toužilo utopit pokoj ve zlatě. Vůně dehtu, tiché šumění rudých platanů, v pokojích podzim, mráz a kouř, přidušený bzukot kamenného domu, dveře sypky ohryzává hnusný potkan. Nebyla „hezky nebožička“, řekl doktor a naprázdno potahoval z cigaretové špičky. Černé vlasy mu namodralé povlávaly, měl výrazný krátký, ale nikoli tupý nos jako pubertální mladík, bradu silnou a agresivní, bylo vidět, že je to muž, který se musí holt dvakrát denně. Znovu a znovu překvapovalo, že je malý. Krátké měl především nohy. „Co po mně chceš?“ zařval jsem. Zasmál se. „Dej sem ty brýle,“ natáhl se po mně, chtěl jsem ucnout hlavou, ale nakonec jsem se nepohnul. Opatrně mi sundal brýle, jako by mě svlékal, a já mu v tom ochotně pomáhal. Vzal mou hlavu do dlaní. „Takhle ti to sluší.“

Nechci tyhle zápisky zvěrohodňovat. Záchodová mísa je v koupelně úplně vpředu, docela blízko dveří, hlavu mám těsně vedle nich. Ušlyšel jsem kroky, zatajil dech. Klíčovou dírkou proudl rytmický zvuk něčeho dechu, funění, lehké supění. „Jsi ty tam?“ To je Karim. Neodpověděl jsem. „Já fěděla!“ Jako by zašátrala i rukou. „Tady ty byli! Já fěděla! Tady!“ Znovu kroky. „Was tust Du hier?“ To je Saci. „Lass mich. Lass mich endlich. Das geht Dich nichts an!“ Popraly se nebo co? – Komédie mých ubohých obav, absolutně hluchých k hlasu obyčejné erotické touhy.

„POJĎ SE MNOU NA PÁNY.“ KDYŽ SE PRSTEM DOTKL ŠTĚRBINY, ZASTĚNALA: „KRISTEPANE!“ OTEC ZROVNÁ PŘEDNÁŠÍ O ETIKETĚ. „JESTLIŽE MY, MUŽI, SEDÍME ZVLÁŠTĚ, JSME POVINNI POVSTAT, PŘÍJDOU-LI NÁS POZDRAVIT PRÁTELE?“ „SEDÍ-LI MUŽI SĚPARÉ,

Pokusení existuje. Nebylo by v daném případě lepší tmout strachy? V oia votre mort, monsieur! Ženské se tulí k sobě, jejich hřívky se s pištěním slévají v jedno, šuškaří si, jejich dech je společný. Z plněného chleba vypadla nádivka. Recept naší matky, trochu pokazený. Karin voněla jemně, zahraníčně. Ve tmě jsem viděl jen její paži, svítivou, pevnou, pěknou, snědou, masitou paži; lehtí. Když jsem beznadějně – dosud jako bych byl nemocný – spustil ruce do klína, dívka mě za ně vzala jako matka. Pociťuji jsem tak silný vtěk, že bych byl udělal všechno, oč bych byl požádán. Můj Pane, jak přizemní jsem na to všechno!

PAK OBVYKLE NEVSTÁVAJÍ,“ ODPOVÍDÁ, „AČKOLI MOHOU SE MÍRNĚ NADZDVIHNOUIT A OMLUVIT SE, ŽE NEVSTANOU ÚPLNĚ.“

Doktor opět s povyšným úsměvem točil v prstech prázdnou špičku. „Páš se mě, co je život? Řeknu ti to. Když se člověk narodí, může si vybrat jen jednu ze tří životních cest. Jinou možnost nemá. Dáš se vpravo – sežerou tě vlci; dáš se vlevo – sežereš vlky ty. A když půjdeš rovně, sežereš se sám.“ Mlčel jsem. „V naší ubohosti je nám útechou jediné, zábava. Zábava tě rozpyší a vede tě ke smrti. Neumíme najít lék proti smrti, proti bídě, nevědomosti. Abychom mohli i přesto šťastně žít, vymysleli jsme, že na to nebudeme myslet.“

Tak strašně se mi ta dvojnásčná řeč hnusila a tolik nádhery jsem v ní nacházel. Zrudl jsem, prudce oddychoval, střídavě hnus i zalbení. „Napij se,“ poručil mi, „pak se vypaťme.“ Měří na myši dvě Schwestern, co jsou vždycky v dobrém rozmaru, pořád se smějou, nevědí, co je smutek, a když třou stehny o sebe, vydává to zvuky, a ony přitom veslují a plácají rukama v písku jako lysky na vodě. „Tak jdeme,“ řekl, „pojď.“ Nechápu to, nechápu, nechápu!“ řval jsem. „Uklidni se, každý jednou umře, každému jednou někdo umře,“ řekl a položil mi na čelo svou lehkou, chladivou ruku.

Šel jsem pro pálenku; smuteční liška podšitá. Šatnářce se mastně leskl obličej, hlavně brada. Něco takového se vidí jen v módním časopise. Kdyysi mohla být pěkná a statná, teď je stará – ale v duchu jsem dodal: a pěkná a statná. Jako by se se mnou všechno točilo; měl jsem na deset tisíc duší a nic jsem nevážil, neměl jsem svědomí, jen nervová vlákna. Písek ve větru. Dívál jsem se na ni, jak pracuje. Vždycky věděla, kdo už platil a kdo ne. „Jak to poznáte?“ „Udělám si na listku záhyb. A pak ho zase uhladím.“ Lístek od šatny mi strčila před obličej. Hrudť jí stoupala a klesala jako kovářský mých. „Takže uhladíte...“ „Uhladím.“ „Opravdu?! Tak takhle vy na to jdete?!“ „Neuším, kam vlastně mříte.“ „Přesně tam, kam jediné jsem zrovna teď schopena.“ „Můžete být klidný,“ řekla se svěšenými koutky, skoro opovržlivě. „Zítřka přijdu znova.“ „To jsou řeči. Však já dobře vím, že ne.“ „Co ne?!“ „Koukám, že mládež pán je zvyklej dostat všechno hned.“

LOUTKA.

Plác na krajčičku. Pláží se mým nitrem jako nějaké hmušné zvíře. Nějaký chlupatý, urousaný chuchvalec, třeba tchoř. Nebo šakalí mládě. Nebo *vyhasený* potkan. Velké prázdné pláně ve mně střídají ty temné, těžké. Spojovacími chodbami mezi nimi jsou střeva. V jednom kuse mi kruží v břiše. Jsem schopen mýslit jen na lehká jídla, teletcí kýta s lanýží. Páchne to ve mně jako v kanále. Není. Není. Nic není. Je pouze matka. Naše maminka v pupurovém županu se stříbřným lemováním, široký čínský pás, hedvábné papuče, bačkorky, v ebenově černých vlasech půvabná ozdoba, duhové pero, přelud, neustávající vítr, cinkot drobných skleněných přívěšků na vídeňských lustrech – vítr, váněk, dech. Bojíš se, chlapče? O matko, kdybych teď měl odvahu odpovědět se vši netaktností své upřímnosti, a já tu odvahu mám, odpověděl bych, ne, ne, nechápu tvou otázku, jak by se člověk mohl bát něčeho, co existuje, copak není mnohem strašlivější to, co *není*, ono není, které je, je to, co není, psst, tiše, ty můj hlupačku, ty jeden ošklivý chlapečku.

STANE ROZKROČMO. DVA NEJMENŠÍ JÍ OBEJMOU
KOLENA. NATAHUJÍ SE A RUČKAMA JÍ ŠATRAJÍ MEZI
NOHAMAMA. ROZTRŽITĚ JE ZE SEBE SETRÁSA.

HOSPODIN ZASYPAL MÉ SRDCE ZLATEM.

Ošetřovatelky v bílých pláštích vypadaly, jako by měly minisukně. Trochu se zalekly pachy kořálky. „Kde jste se toulali, vysyčáci?“ zeptala se nakonec ta tlustší. Očarované jsem hleděl na tídně stříbřité kalhotky probleskující z temnot úžlabí mezi stěhny. „Stříbrná je moje barva,“ řekla hrdě. Drze jsem si při jejím útlžkovitém vyznání pohrával v prstech s cigaretou a zmocnil se mě příjemný pocit, že bych měl tu ženu zneuctít. Šel jsem tancovat s tou druhou. „Já nepiju, nechci být tučtová.“ Zasmála se na mě a já na ni. Prudece mě políbila. Používala východoněmecký kalodont. V tu chvíli jsem ji poznal! To ona nám v nemocnici ukázala matku. Už jsem v sobě ale za žádnou cenu nedovedl vyvolat tehdejší nenávisť. Pořéboval jsem nějakou novou.

Doktor pil při tanci z láhve. „Šampus, ó šampus,“ pozpěvoval, zkrátka, kamaráde, “povídá vídně, „i smrt je třeba chtít.“ „Houby chť!“ zavýskla dívka v jeho náruči. „To bude dobré, broučku,“ pohladila mě ošetřovatelka skoro omluvně po tváři. Najednou je všechno tak *málo*, všechno je tak studené, beztvaré, vymyšlené, nejraději ze všeho bych řval, kňučel! Málo, málo, málo! Zavrtal jsem čelo do jejího horkého krku, objal ji a tiskl, tiskl. „Co se děje?“ prala se. „Já... já...“ začal jsem, „já...“ Cítil jsem, jak brečím. „Ty můj chudáčku.“ Pak jsem ale z jejího těla, z lehkého napětí svalů vycítil, že se chce odtáhnout. „Ne, prosím vás, ne,“ žádonil jsem zděšeně. „Co ne?“ zeptala se pitomně. Stáli jsme v okenním výklenku, nohy se mi třásky. Vyhledla ven do tmy, ale i tam jsem jen já, můj odraz ve skle. Když se otočila, viděl jsem, že má strach. To ve mně znovu vyvolalo takovou touhu, až jsem skoro dostal křeč. „Co se bojíš,“ řekl jsem jí navrčeně. „Jestli mě teď necháš o samotě, zabiju tě!“ Uvrhni mě do svých temnot, ababyše!

JSI, ABYS BYLA,
OSVOBODI OSVOBODI MNE!
ZHRŮZYMR...ÁNÍ. NECHŤ SE ZASKVÍ TVÁ STYDKA
ŠTĚRBINKA! CLITORIS PECCATA MUNDII!

„Nebe je prázdné,“ řekl doktor zvesela. „Dům osiřel, smích utel.“ Potom znaveně, přerývané a s mírným škytáním a chrochtáním začal debatovat o milování, o tom, co je taková velká vášně vlastně zač a že je to střemhlavý pád, stále neosobnější, všestrannější padání, a že to odosobnění je děsivé i lákavé zároveň, děsivé proto, že se jim kdosi ztrácí, ono „já“, které jsme tak milovali, a lákavé možností být kýmkoli, chtít vše. Je ale přípustné chtít vše? To je ta otázka. Chytré oči mu teď smutně zářily. „Rozumíš?“

Na verandě už nikdo nebyl, klenula se nad námi tvrdá noc, na obloze větrem vymetené a obroušené se třpytily čisté hvězdy a vzdálená blikavá záře co vteřinu do ní míchala prchavý popel, váněk přinášel vůni koření a kamení, o pár ulic dál jako

BLÁZNIVÝ PETRÍČEK JE V TRUCHLIVÉ NÁLADĚ, OČIVIDNĚ LITUJE KOUSKŮ, KTERÉ TROPIL V PAŘÍŽI, ANEB O SE SNAD BOJÍ POMSTY? ŠKUBE ZLACENÉ PAPIROVÉ KVĚTY A ÚTRŽKY POUŠTÍ PO VĚTRU, JENŽ SE ZVEDL... ZNENADÁNÍ, PONĚKUD Z DÁLKY, HROZIVÝ ŘEV. ZEMĚ SE ZACHVĚJE, ŘEV SÍLÍ AŽ DO HRMĚNÍ A JE ČÍM DÁL BLÍŽ. - Z ERBU JEDNÉ POSTRANNÍ LÓŽE SESTOUPÍ LEV S POZLACENOU HRÁVOU. PETRÍČEK ODHODÍ ZBYTLÉ PAPIROVÉ KVĚTY A BERE NOHY NA RAMENA. KDYZ SE ALE POKOUSHĚ PŘESKOČIT ZABRADLÍ, ZACHYTÍ SE NA NĚM

by dlouze klouzalo auto po vlhké vozovce, mizí a za ním prolanují ticho zmatené výkřiky. Potom na nás plnou tíhou opět padá ticho, jež je obloha a hvězdy.

Kdo se jednou narodil, neumrte. Krůček za krůčkem ho potká úplně všechno. Čas ocitá se v tisíci časové.

JAKO NAPŮL ROZEVŘENÝ PEROŘÍZEK A S NESLUŠNÝM RUPNUTÍM MU NĚMÍNŮ NA STOVCE MÍST PRASKNOU KALHOTY. LEV HO CHVÍLI POSMĚŠNĚ POZORUJE, PAK SI BEZE SPĚCHU STÁHNE RUKAVICE A BEZMOCNĚ SE HOUPAJÍCÍHO PETRÍČKA ZNEUCITÍ TÍM NEJSTRAŠNĚJŠÍM ZPŮSOBEM...
PUBLIKUM NEVĚŘÍ SVÝM OČÍM. TAKOVÁ TROUFA-
LOST!

„Teď hezky běž,“ řekl doktor. Před budovou zahrádníčil starý muž. Jako se pod krkem držívá kotě, třímal v ruce rostlinu se sítapnými kořeny a udiveně, s hlavou na stranu ji zkoumal. Jsem člověk, kterého ze slov napadají slova a naopak. *Citím se vykořeněný, protože jsem sám kořenem.* A opět se mi vybavuje jistá žena, jak stojí na čyřech nade mnou, prsa jí visí dolů, k zemi, prudec hází zadkem, ňadra se houpou, mezi nohama jí visí vlasové kořeny a vrhají na flekatou stěnu tajuplný, něžný stín.

A tam před tou budovou, ve stíném parku, jak jsem tak hle- děl na to podivné chcípě rostlinné zvíře v ruce starého zahrá- dníka – prázdný, zaprášený, s bolavou hlavou, za hranicí, vy- padlý ze všech rolí, ze své role, již je přirozenost, mi nezbylo nic jiného než vnitřně, sám před sebou, bez pomoci vzít na vědomí tu skutečnost: stal jsem se sirotkem.

A v téměř okamžiku – se stejnou silou a tak samozřejmě, jako když kdysi padlo světo na povahu matematického příkladu, neočekávané, ráno, po třech dnech, jen tak, uprostřed pojídání slaniny, ano, já, *le phénix de la famille* – se mi v duchu zjevila ohnutá obří postava jednoho mého dávného kamaráda archi- tekta: když mi v temném, filigránském bytě kolohnáskými, ba

ONOHU ZHAVĚHO ÚNOROVĚHO RÁNA, KDY PO
NALÉHAVĚ AGÓNII, KTERÁ ANI NA OKAMŽIK NE-
KLIESLA DO SENTIMENTALITY NEBO DO STRACHU,
ZEMŘELA BEATRIZ VTERBOVÁ, VŠIML JSEM SI, ŽE

neohrabanými pohyby nabídl židli, jeho dressing-gown a krásná hedvábná šála signalizovaly, že se vystrojil na počest svého hosta; tenkrát jsem ho viděl osobně poprvé, ale jeho stavby znám odjakživa, to znamená tak dlouho a tak důvěrně, že *tohle* naše setkání bylo už skoro jen (důležitý) bagatelní náda- vek; čas nám plynul tím i oním, jako bychom se znali už tisíc let, dvě staré dámy s pletacími jehlicemi, staré rašple, co si vyměňují poznatky o detailech pletacho řemesla, HLADCE, OBRAČE: a on najednou s nepochopitelnou zlobou a

NA PLAKÁTOVACÍCH PLOCHÁCH NA NÁMĚSTÍ
KONSTITUCE NOVĚ VYLEPILI JAKOUSI REKLAMU
CIGARET. ZAMRZELO MĚ TO, NEBOŤ JSEM SI UVĚ-
DOMIL, ŽE SE OD BEATRIZ ODVRACÍ

zároveň ostýchavě řekl: „Já jsem vdovec!“ a potom sice s nesitelně dlouhými odmítkami, ale přece plynule, s blyskajícíma očima, vzrušeně a občas přes zátařasy navšňených slov, přerývaně, až to hrozilo možným zřícením konstrukce samotného jazyka, mluvil o tom, že má pocit nebo spíš *si myslí*, že je zodpovědný za smrt své ženy, může za ni, protože se s ní smířil, přijal ji, akceptoval určitou praxi, nabubřelou praxi poděpenou sice autoritou tisíců let, totiž že člověk je smrtelný, tudíž že smrtelná byla i jeho žena, smířil se s tím jako zbabělý cove, a třebaže žádný více či méně svobodný, sebevědomý maďarský soud té či oné instance, který by něco takového přijal jako důkaz, neexistuje, protože to jsou jenom řečičky, že člověk je smrtelný, a řečičky žádné maďarský soud neakceptuje, a on měl tedy elementární povinnost a tu trestuhodně zanedbal, spolkl to, naletěl na ten podlý trik jako nějaký dvouletý dostihový outsider, nechal se napálit, převézt, přečítat... přítel teď mocně polykal a náprázdno otvíral ústa, jako by už předem zápolil se slovy, jichž se bojí, jimž nedůvěřuje a která užívá, roztrěseně prořezával vzduch, v jeho pohledné mužské tváři to škulbalo, jako by z ní v tu chvíli vykulovala pomatená stařena... neměl dovolit, aby se té podlosti dala zelená, ale – po tváři mu stékaly slzy –, ale... ale jednoduše si měl lehnout vedle své ženy, obejmout ji, hladit, říkat jí něžnými jmény, chovat ji a držet, svírat, mačkat, hnisť, muchlat ji, dokud se mu... to bláto... bláto!... v rukou nerozpadne, anebo neobživne... (Drabý, předrahy přáteli. Mám tě tolik rád.)

NEPŘETRŽITÝ A ROZLEHLÝ VESMÍR A ŽE JE TO PRVNÍ Z NEKONEČNÉ ŘADY ZMĚN.
VESMÍR SE MOŽNÁ ZMĚNÍ, ALE JÁ NE. POMYSLI, JSEM SI S MELANCHOLICKOU SAMOLIBOSTÍ. VÍM, ŽE MOJE MARNÁ ODDANOST NĚKDY BEATRIZ POPUZOVALA. TĚD JE MRTVÁ, A JÁ MOHU ZASVĚTIT ŽIVOT JEJÍ PAMÁTCE, BEZ NADĚJE, ALE TAKÉ BEZ POKOROVÁNÍ.

Tak to tedy nel, vyšlo ze mě, jaképak zanedbání... to neberu. Park se zničehonic proměnil; plevel, slavicí a vlčí máky byly najednou jako mísa plná smetaný černé jako uhel... Slyšel jsem své stále rychlejší supění, slyšel jsem zvíře, které mi bylo v patách, neúprosné, krvelačné. Bruslil jsem chodbami nemocnice tak legračně jako nějaká figurka z kresleného filmu, s nechťným triumfem jako Enšpigel po zamrzlých (vlámských) kanálech.

Najednou stála matka přede mnou. Pootočená, průsvitně bílá. Choullila se k jedné straně, jako by měla skřčená kolena. Čelo se jí povytáhlo. Díky tomu vypadala najednou jako holčička. Zvědavá holčička s čelem opřeným o sklo výlohy. Zimomnivým pohybem si objímá ramena. Prošedivělé vlasy přilepené k čelu.

Kdo tam tedy leží, předmně, postava, šed v černé díře? Tak známá... Milá známá...

„Maminečko, slyšíš, maminečko moje, Beatriz, Beatriz Eleno, Beatriz Eleno Viterbová, mluvaná Beatriz, má navždy ztracená Beatriz, to jsem já, já...“

Buňky jdou do světa! To vidím. Vidím to na zavřených, nehybných očích, na hlubokých a temných jámách kolem, na brázdách, na vysouplém čele, na nose, který jako by se už vydělil coby dodatečně přilepená cizota, vidím to na nafouklém břiše... na prokvetajících vlasech tolik ne, spíš na jejich nečekané hladkosti, z jejich vlasů ulétí život, jsou teď mastné a urouasané a visí do šedivé, hrbolaté plochy, kterou „věčně zmuřdý, smutný mistr prosekator“ nazývá tváří. Nohy měla ještě teplé!!!

NE SNAD ŽE BY MĚ... SPÍŠ MĚ UTĚŠUJE, JAKO UTĚŠUJE MUŽE MATKA. ... TRUCHLÍCÍ BRATŘI! JEDINÝ SYNU TĚ SLUŠNĚ, DOBRĚ ŽENY, JEŽ TU LEŽÍ V RAKVI, TY VÍŠ DOBRĚ, ČÍM VŠÍM JE PRO NÁS MATĚRSKÁ ÚTĚCHA.

Ta zahrada je krvavá kaše. Ale ne, ale ne, ale ne, ale ne! Bože, zapuť kořeny v mém srdci!

Synku. Synčku. Můj malý synčku. Tak tedy teď je to tak, ty tam, já zde, tam ty, zde já. Nemyslím si nic. Tvou smrt jsem přijala s tupou oněmělostí. Tys umřel a já nejsem. A tak dále. Už neexistuješ, ale jsi. Jsi to ty, kdo umřel. Jsi to ty a jenom ty, kdo umřel. Slzy mi došly: ale když pomyslím na to, že jsem tvá matka, že jsem to já, rozpláču se nad sebou. Někdy se divím, že věci, které mám v rukou, z nich dávno ještě nevypadly, tak rychle ztrácím cit při pomýšlení na tebe.

Tahle věta by se ti nelíbila (protože je nešetrná, přespítlíš důležitá sama pro sebe): přicházíš mi na mysl, abych si já mohla přijít na mysl. Není ve mně bolest, jen únava, ztížení a rostoucí děs. *Trhliny*; tohle všechno už bychom mohli nazývat bolestí. Jako obvykle: na špatně položené otázky mlčím. Svou situaci nedovedu artikulovat. Mezi dvěma pobýby se toho uděje příliš mnoho a nezlob se, v těch mezíchasech je mi, jako by mi vyhržela síteva. (Ve věci stylistiky už se víckrát nehodlám omlouvat.)

Den mi nestačí, abych pochopila, co se v něm událo. To je moc zlé. *Není místa, kde bych byla právě teď*. Básník přitom praví: tam v cizím světě velikém, tam nenalezneš klid, ať jakýkoli osud máš, zde souzeno ti žít...

KDYŽ JSEM VYŠEL Z OTCOVSKÉHO DVORA,
PODÍVAL SE TAM, KDE SLUNKO VSTÁVÁ,
BĚLAVÁ KAPLINKA TAM NA HŮRCE.
NA VENEK SMÍŘENÁ,
OD NITRA ZIACENÁ.
MÁ MATIČKA UPLAKANÁ.
ACH SYNKU SYNKU, PŘESVATÝ SYNEČKU,
RODILIA JSEM TĚ SNAD NA SVOU VLASTNÍ MUKU?

KTERÝ TU MODLITBU Z RÁNA, Z VEČERA ODŘÍKÁ,
OBJEVÍ MU SVATÁ MÁŘÍ, KDY MÁ DÁNO UMŘÍT.

Oplakávám tě! Nosím černé punčochy, velký černý klobouk a ohavný černý kosmým. Smutkem se proměňuji ve stařenu, to je má oběť a nemysli, že je to málo. Oplakávám tě, ať chceš, nebo nechceš. S takovým žalem přece nejsem žádna „hej počkej“. Posílho mě neštěstí, tím se utěšuju a hledím na sebe do zrcadla: jak se v něm nečekané zjevuje má tvář jako nějaký obtloustlý ptáček! Žádám pro sebe privilegia, radče mě respektovat, mám svého nebožtíka! – Myslím, že jsi vždýcky rád uvažoval o tom, že jsem ti nebyla „dobrou matkou“.

Včera jsem zapomněla jíst. Večer jsem se odvážíla vyjít ven, až navečer, jako by byla válka... Zaslala jsem za Ágnes. Beze slova jsme se objaly. Plakala jsem. Cítím její teplo na svých žebrech... Drahá Ágnes, dokázala bych tě takhle svírat věčně, věčně bych zůstala v tvé náručí.

Čas – žena úběl, žena půvab, žena únava. Nohy utajuje pod hedvábním plisované sukňě. V nehybné tváři křivka hořkosti. Něco už se stalo, patří to tedy minulosti. Tak jistě to však není. Edith Clever je v té roli lepší. Být mužem, páchly by ty vzlyky po kořálce. Sedí jak přikovaná. – Jsem samá, chlapče. A samota znamená státi. Jenže já přece ještě stará nejsem!!!

Váďš, jsem otevřená, jako rána, skučím, kňučím. Jsem tak vláčná, že bych se mohla každým okamžikem zamilovat. Nemí to zrovna vábná podívaná. Jsem z podřadného materiálu, můj malíčký... Pádl, který je na hranici, jež se táhne mezi slabostí a hráchem, mistry, kde si nevinost mění místo s hráchem. Ani příznak nemá. – Ráno jsem se v polospánku převrátila na zmučlanou přikryvku, sevřela jsem ji mezi stehny. Pláč, přála jsem si, neboli: *slzy, užěhla se mi do očí...*

U Ágnes jsem vsloje snědla půlku pečeného kuřete. Dobře ho propékla a křupavá červenohnědá kůrka byla lehce lepkavá, ještě na schodech jsem si olizovala prsty; ani jsem si netroufla dotknout se rukou tváře, i když mě slané slzy pálily na kůži.

Nejsem smutná. Ani veselá. Nemám náladu. Jen bolest zůstala; a přesto. Stále táž bolest, stále tyž strach... nijak se mi nepřítežuje ani neulevuje. Je jen pořád hář.

POMOCNÝM SLOVESEM POPÍRÁME.

Chlapče, já se v téhle zemi bojím. Možná že bych měla strach i v jiných zemích, ale já se holt bojím zrovna v téhle. Ne moc, jen trochu. Jen tolik, jako by strach neměl míru. Ale má;

TOHLE JE SVĚT, KTERÝ O SOBĚ TVRDÍ, ŽE ZNÁ ČEST, AČKOLI JE ZCELA ZREJMÉ, ŽE ŽADNOU ČEST NEZNÁ, PŘESNĚJŠÍ ŘEČENÍ TENTO SVĚT NIC TAKOVÉHO, CO BY SE CHTI BÝT JEN VZDÁLENĚ PODOBALO, NIKDY ANI NEPOZNAL. NENÍ TO SVĚT JEN PŘÍŠERNY, HRŮZU NAHÁNĚJÍCÍ, NÝBRŽ I SMĚŠNÝ, ALE TO, ŽE V NĚM ŽIJEME, V TOM NEJEN PŘÍŠERNĚM, HRŮZU NAHÁNĚJÍCÍM, ALE I SMĚŠNĚM SVĚTĚ, S TÍM SE MUSÍ KAŽDÝ SÁM SMÍRIT, A KOLIK STATISÍCŮ, KOLIK MILIONŮ LIDÍ UŽ SE S TÍM TAKÉ SMÍRIL, NA TOHLE MUSÍ MYSLET, KOLIK, KOLIK UŽ LIDÍ PŘEDVŠÍM ZDE, V TĚTO BEZPOCHOBY PŘÍŠERNĚ, HRŮZU NAHÁNĚJÍCÍ ALE I SMĚŠNĚ ZEMI, V TĚTO NEJPŘÍŠERNĚJŠÍ, NEJHŮŘE HRŮZU NAHÁNĚJÍCÍ VLASTI. POKUD JDE O TUTO ZEMI, O TUTO VLAST, ABYCHOM TU VŮBEC MOHLI EXISTOVAT, ABYCHOM SE ALESPŇ DOKODRČALI K DALŠÍMU DNÍ, NESMÍME ZA ŽADNOU CENU ŘÍKAT PRAVDU, NIKOMU A O NICĚM, PROTOŽE V TĚTO ZEMI SE VĚCI HÝBOU KUPŘEDU POUZE ZA POMOCI LŽI, LŽI, ZA POMOCI SPOUSTY ZASTÍRÁNÍ A ZAMIŽOVÁNÍ A PŘEKRUČOVÁNÍ A ZASTRAŠOVÁNÍ. LEŽ JE V TĚTO ZEMI VŠÍM A PRAVDA TU MŮŽE VĚST K JEDINĚMU: K OBVINĚNÍ, ODSOUZENÍ A POSMĚCHU. PROTO ON, CSÁTH,

něco jsem o tom dokonce četla. A vůbec: malost strachu vyjde najevo až dodatečně: to že byl malý. Radovat se nad tím je potom už směšné. Ale přinejmenším je to strašné.

NEMŮŽE ZAMIČET, ŽE VŠICHNI LIDÉ V TĚTO ZEMI SE UTEKLI DO IŽI. KDO MLUVÍ PRAVDU, TOHO JE MOŽNO OKAMŽITĚ POTRESTAT, TEN SE OKAMŽITĚ STAVÁ SMĚŠNÝM, A DAV NEBO SOUDY ROZHODUJÍ O TOM, KDO MÁ BÝT POTRESTÁN, PŘÍPADNĚ ZESMĚŠNĚN, ANEBO POTRESTÁN A ZESMĚŠNĚN. NELZE-LI TOHO, KDO HOVOŘÍ PRAVDU, POTRESTAT, JE TŘEBA JEJ ZESMĚŠNIT, A NEILZE-LI JEJ ZESMĚŠNIT, PAK JE TŘEBA POSTARAT SE, ABY POTRESTÁN BÝT MOHL, V TĚTO ZEMI JSOU ZESMĚŠŇOVÁNI NEBO TRESTÁNI TI, KDO ŘÍKAJÍ PRAVDU, ČÍMŽ SAMI SEBE ANI V NEJMENŠÍM NECHTĚJÍ UČINIT SMĚŠNÝMI ČI POTRESTATELNÝMI --

Tvůj otec zrovna pracoval na nikdy nedokončeném rukopise, když přišli vojáci, hledali Němce. Byli mladí, skoro ještě kluci, vpadli dovnitř s velkým ránnusem jako velká voda, řvali, všude vlezli a nebylo jasné, jestli jsou tak strašně rozčilení, anebo dělají virvál jen pro vlastní potěšení. Tvůj otec umí ruský, i když to popírá; pouze zvedl hlavu od rukopisu a řekl, že páni důstojníci jsou vítáni, ať se tu klidně cítí jako doma – a teď, když pánové dovoili, nemá kdy, sami vídí, že má práci. Pracuje na román. Neboli *piše* román. Román. Už je to tak. Hošánek, který vedl oddíl, se začervenal a pak začal vyvádět a řval, že zatímco oni se brodí po kolena v krvi, masakrujíou a pámbu ví, že to pro ně není žádný med, tvůj otec si tu pyšně, ba zpučně čmárá a maluje na papír, pak popadl haldu rukopisných stránek, hrábl do ní a hodil ji do ohně. Hořela.

Tvůj otec vykřikl a vrazil tomu holobrádkovi facku.

Zavládlo ticho, ticho, jež visí křehce na nitce. Klučík zamířil ke dveřím, jako by bylo po všem, u dveří se ale rychle jako blesk otočil a sotva postřelnutelně pohodil hlavou, jdeme. A když k němu tvůj otec došel, povídá mu mlle, opravdu, dočista jako by se pevně rozhodl, že bude zdvořilý: „Teď tě popravíme.“

V tu chvíli s ránnusem vpadl dovnitř nějaký maďarský důstojník, *přesl k nim nebo co*, takový samolibý hejssek, a hned se informoval, co a jak. Tvůj otec už měl samozřejmě nahnáno, strachy

VŠECHNO NEJLEPŠÍ TATÍNKOVI, POMYSLEL SI
O OTCOVÝCH NAROZENINÁCH. JEHO ZÁSLUHY

začal o překot mluvit a z toho strachu až odvažně na důstojníka udeřil. „Co si tady vyskakujete, pohrdáte smrtí, kupčíte s ní... Jak vás vůbec napadlo, že můžete dělat, co se vám zlíbí?“ „Proč by nás to nemělo napadnout?“ „Třeba kvůli Pánu Bohu.“ „Bůh není.“ „Tak kvůli ďáblovi.“ Důstojník se zasmál. „Není Bůh, není ďábel.“ Dobře. Tak dobře. Všechno je v pořádku. Možná že není Bůh a není ani ďábel, a není nic, nic není, jenom vy, vy jste jediní, kdo existuje, jenom vy, dobře... ale pak laskavě vezměte na vědomí, že jste obyčejný svině, a budete prokleti až do skonání věků!“

V ojačky to přestalo bavit, spíš to celý ten výstup než tvůj otec, padla na ně únava, chvíli nadávali a vyřadili. Tvůj otec usedavě plakal. A to přitom podobné scény přímo miloval. Já jsem se klepala hrůzou ve skřini, aby mě nepře... ikli. Ještě dneska mám hned žaludek v krku, když ucítím naftalín.

JSOU PŘESE VŠECHNO NEHYNOUCÍ. „POVĚZ MI, ROZCUCHANKU, KDE MÁŠ MAMINKU?“

Jsem bez talentu; tenhle závěr jsem vyvodila z tvé smrti, promň mi to.

Chlapče, měla jsem sen, že jsem tě na tvé smrtelné posteli políbila. Ústa jsi měl vpadlá jako báby nebo staré hroby a dech ti pískal. Když jsem tě lehce políbila, pískání zesílilo, náhle ses začal dusit a z úst ti lezla housenka tlustá jako ruka. *Takováhle*. Housenka měla velkou světle zelenou hlavu, tak zelenou jako vybledlá Sternova kniha z roku 55, v překladau Győző Határa, housenka se smála jako ten kabaretér, teď si ovšem nevzpomínám na jeho jméno.

Zelená smějící se housenka, *chlapče, co z toho bude*, moc jsem se styděla.

Je jeden hudební skladatel, znám ho jen zběžně, ale považuju ho za přítele. Doveče se tak dívat, tak ustrašeně a povzbudivě, jako zatoulané děcko zpoza kabátů v předstíni... Stoupala jsem nahoru po širokém schodišti Akademie, on stál na vrcholku schodů; narazila jsem do jeho zad jako do zdi a ucouvla, ruku jsem mu chlapsky položila na rameno. „No,“ povídám. „Aha,“ řekl on. „Máš se? zeptala jsem se.“ Dobře,“ řekl, „a ty?“ „Já mizerně.“

Na koncertě seděla v řadě přede mnou nějaká dívka. Bylo teplo; když si stáhla světlík, košile se jí povytáhla a vykukl jí pas. Nádherná snědá kůže zazářila. Nemohla jsem odolát. Mezerou mezi sedátkem a operadlem jsem prostrčila prst a lehounce ochutnala. Bleskurychle se otočila. „Nemohla jsem odolát, děvkeno,“ řekla jsem. „Ty děvko stará,“ odsekla přes rameno.

„DOST TĚ ZAHÁJKY, KAŽDÉ RÁNO SI SEPIŠ, CO SE TI ZDÁLO. ALE NIC NEPŘIDÁVAT, NIC NEUBÍRAT. CO TY NA TO? PAK Z TOHO NAPÍŠEME KNIHU, JÁ TOMU DODÁM UMĚLECKOU FORMU A PENÍZE SE NÁM JEN POHRNOU!“ OBJAL MATEKU A POKUSIL SE S NÍ ZAVÍŘIT V RYTMU FIKTIVNÍHO VALČÍKU, ONA MU TO VŠAK NEDOVOLOILA.

Vždycky jsem nesnášela psaní. Protože jsem vždycky věděla, co se mnou bude dít. A když se nic nedělo, taky jsem to přijala. Jenomže teď... jako bych si přivázala vlastní ruku... Všechno se přede mnou uzavírá jako ty večerní květy, lví tlama nebo jak se ta rostlina jmenuje, a nemám svobodu, nepišu to, co chci, ale to, co vydržím, co mi věta dovolí. – Například někdy mi pomáhá, když to dám do minulého času nebo do množného čísla. Člověk se nestačí divit!

Ať to bernu odkukoli, je ubohost, že mě psaní vyrůstá z tvé smrti. Ve snech se mi stále vrací drzý dáblík! Chlípny malý čertík, úplně jako murrilovský andílek. Všechno je neobyčejně barevné, na kopytkách mu ošře svítí žlutá rohovina, smyslná ústa se rudofialové lesknou, vidím slinu, tenký hedvábný povlak. Sedí mi na bříše. – Občas mě mrzí, že jsi tak stydlivý. Vlastně spíš prudění a seriózní, a to zaměňuješ za stydlivost. Byla bych si s tebou ráda popovídala, chlapče. I docela otevřeně. Byla jsem zvědavá na všechno, a ty víš, snad víš, že nejsem zbabělá, (ani odvážná), nebojím se sama sebe. (Ani já se tě nebojím, řekla bych, kdyby to byla *tvá* slova.)

Dáblík mi seděl na bříše a občas pochopitelně chňapal i po mém klnu. Pokaždé se zachmuřil a zhnusně mi zasýčel do obličejce: „Ty zrudlo, zrudlo! Však já dobře vím, že i v téhle neblahé hodině si lámeš hlavu tím, jak to nejlip vtělit do slov!“ Má ruka mezi stěhny při raním unaveném prochtnutí. Nemusiš se červenat, chlapče, tys tam taky byl... (Chudák tatínek mě jednou přišel, jak se tam dráždím. Raději si trochu čti, řekl klidně. To mě vytočilo: „Co pořád máte s těmi knhami, tatínku?“ On mi ale nenařezal, v tichosti se vzdánil.) Takže: spousta zeleně, mrtvolně růžové květy tamaryšku, černý kudrnatý dáblík s velkou červenou pusou. O tobě si všichni myslí, jaký nejsi purtán. Takovou máš pověst. Dobře víme, jak málo je to pravda.

PÍŠU VE TŘETÍ OSOBĚ JEDNOTNÉHO ČÍSLA, TO MI DODÁVÁ POCIT BEZPEČÍ. DOUFÁM, ŽE HNED TAK NEUMŘU.

Za mého dětství se všechno odehrávalo v parku. Ve čtyřech rozích kulaté mýtiny lemované cestou rostly čtyři *tuje* – vidíš, chlapče, kvadratura kruhu! Ty *tuje* byly překrásné, nebyly to jen tak nějaké stromy, ale osobitě vyšší bytosti, které jsem doboře znala a ony milostivě přijímaly mé zbožňování, moudré stařeny, na nichž ale není nikterak patrný zub času, ona šilená vřava. V nich, v té zelené bouři, jsem spatřovala život. Troufám si tvrdit, že jsem znala důvěrně každíčkou jejich haluz.

Pravá horní *tuje*! Pod spodními silnými větvemi se dalo sedět na krásné měkoučkém, hedvábném a osmnivě zeleném koberci z mechu: tady mohla fantazie pracovat. Nádhera, nádhera, chládek i žár. Volání francouzské slečny Mami! jsem slyšela, kdy se mi zachtělo, a zvlášť líbá, protože škodolibá byla možnost pozorovat slečninu hněvem zčervenalou tvář, když stála u blýých křídlových dveří mohlutné půlkruhové terasy, dupala a mávala rukama... Pak ji čekání přestalo bavit, já ji viděl, pomalu odkráčela dozadu k „parádní“ maštalí... Můj drahý tatínek ji záhy propustil. „Je to větropláška,“ řekl jednou při večeri matce. Tíše jsme pokračovali v jídle a pak otec znovu nečekané: „A přitom měla tak krásnou výslovnost...“ Tvá babička mlčela.

MOŽNOSTI ŽÁDNÉ, VŠE STANOVENO JIŽ PŘEDEM: NEVYNNÉ LAŠKOVÁNÍ, CHICHOTÁNÍ, NAKRÁTKO ZARAŽENOST, PAK POPRVÉ CIZÍ, SOUSTŘEDĚNÝ VÝRAZ, S NÍMŽ SE ČLOVĚK UŽ ZASE CHYSTAL NA ODCHOD Z DOMOVA, PRVNÍ DĚTI, CHVILKY S NIMI PO PRÁCI V KUCHYNI, OD ZAČÁTKU PŘESLYCHÁNY, PAK UŽ SAMY TĚMĚŘ NA NIC NESLYŠELY, SAMOMLUVY, POTÍŽE S NOHAMA, KŘEČOVÉ ŽILY, UŽ JEN MUMLÁNÍ ZE SPANÍ, RAKOVINA V PODBŘÍŠKU A SMRTÍ SE PROZŘETELNOST KONEČNĚ NAPLNĚNÁ. VZDYT SE TAK JMEMOVALY I SCÉNKY V JEDNĚ DĚTSKÉ HŘE, KTEROU V TOMTO KRAJI DĚVČATA HRÁVALA: UNAVENÁ/MALÁTNÁ/NEMOCNÁ/TĚŽCE NE-MOCNÁ/MRTVÁ.

Mamili často ve spěchu čistvala děmem nos a uši slinami. Vždycky jsem ucukla, protože mi bylo nepřijemné, jak sliny páchly.

V jedné společnosti, která byla na horské túře, si chtěla odskočit na stranu. Zastýděl jsem se za ni a rozplakal se, tu se zdřezla.

V kredenci láhev s vaječným koňakem!

Stloukalo se máslo a potom bylo kladeno na čerstvé jahodové listy. Adjuvantní chodivali každou neděli na oběd k nám. Přesně vím, na kterém místě v zahradě jsem se učila XIII. žalm. Tvůj strýček Miklós dal vypít Ferkovi Székesimu čtránky s tím, že je to pivo. Dostali jsme ponuka. Rakouský adjutant sloupl z pečeneho selátka křupavou křuččku a dal jí panské: „bitte nocheinmal braten.“ Lajos Mondvai vylezl v zadělávaných holínkách na čerstvě povlečenou postel. Dáseň kolem bolavého zubu mi potřásl rukou. „A teďka budem dělat prasečinky,“ šeptala jsem ve stodole šestiletému syrkovi paní učitelky, ale načapali mě. Dva foxlici se jmenovali Pásek a Slečinka. Srnka jménem Mica vystřčila nos a Pásek jí ho skoro ukousl, zvěrolékař jí ho přišel zpátky a taťinek Paska strážně seřezal. Kafe se škratoupem jsme nesašeli, vždycky jsme do něj nasyпали spoustu cukru a vrátili to, že je přeslažené. „Pane správce, v *inventáři* chybí

HLAVNÍ PROBLÉM JE OSTATNĚ NEŘEŠITELNÝ:
PODAT BYT JEN ČÁSTEČNÝ VÝČET NEKONEČNÉHO
SOUBORU VĚCÍ. – POCITIL JSEM NEKONEČNOU
ÚCTU, NEKONEČNÝ SOUČT. – „MUSÍŠ BYT UŽ CELÝ
ZPTOMĚLÝ Z TOHO, JAK STRKÁŠ NOS TAM, KAM TĚ

psací stůl!“ „Jednou se uprdnu, abyste si to mohli strčit do toho vašeho *inventáře*.“ (Prima psací stůl, americký systém!) Sezonní dělníci dostávali i solený špek. Gusta Bucسانی byl s knírkem vyložený fešák. V zimě jsme chodili bruslit, když rybník Pilóta řádně zamrzl. Zikoušek Papp byl nejrychlejší, měl pumpky, co se pod koleny zapínaly na čtyři nebo pět knoflíčků. Kornel Günther se jako hřídač výmlahu vsadil, že spořádá za dvě hodiny deset kilo melounů. Sáčku vyhrál, protože si sedl do velkého sudu s vodou a dvě hodiny jen jedl a čural. *To bylo pančku řešení!*

NIKDO NEZVAL,“ ŘEKL NENÁVIDĚNÝ A BODRÝ
HLAS. „I KDYBY SIS NEVÍM JAK LÁMAL HLAVU, ANI
ZA STO LET MI NESPLATÍŠ, CO JSEM TI ZJEVIL, PŘÍ-
TELI BORGESI.“

V kamenné kapi bylo zvykem, že při mši začalo Otčenáš vřdycky některé z dětí, jednou to, podruhé ono. Já jsem dlouho nemohla předtřkávat, a když na mě jednoho dne konečně došla řada, skoro jsem propásla ten pravý okamžik. „Lízol Viterboví Otčenáš!“ ozýval se ze všech stran netrpělivý šepot. Do hlubokého ticha jsem hrdě zvolala směrem k oláři: „Oče! Náš!“ Hlas mi zněl ostře a čisťe jako zvonek nebo píseň. Mí rodiče si vyměnili pyšné pohledy. Ale cestou domů (protože společnou nedělní snídani jsme chystali my, prostrálo se venku na zahrádě a vřdycky jsme měli kakao a koláč s rozinkami) ke mně přistoupil různolící kaplan a rozpačitě, omluvně povídá: „*To chce klid, slečno Lízo.*“ Položil mi ruku na hlavu. „*Budíte na sebe opatrná, prosím.*“ Byl to hodný člověk, ale nelíbilo se mi, jak páchnul, nasládá směsice mýdla a potu.

Zato královnv voní krásně. Ještě před bivou na Budáörsi uvízli Karel IV. a Zita na nákladní koleji před naší zahradou. „Ať žije královčátko!“ volala jsem. Pobočník Ostenburg mě přivedl k Zitě, která mě vzala do náručí. Na tom nesejde.
/Trochu upocený taneček./

„ŘIKALI JSME, ŽE POKUD TY SEREŠ NA VODNÍ NÁDRŽ, NIC SE NEDĚJE, ALE POKUD SE VODNÍ NÁDRŽ VYSERE NA TEBE, UŽ TO NIKDY NESMÝJEŠ.“ TETA ROZA KÝVNE: „TO JE PRAVDA.“ OVŠEMŽE TO JSOU ANEKDOTY, AVŠAK VĚDECKĚ ODVOZENINY BY V TĚTO SOUVISLOSTI BYLY STEJNĚ ANEKDOTICKÉ. TY VÝRAZY JSOU VŠECHNY PŘÍLIŠ MÍRNĚ.

Na mé zaklepaní se pod tuji otevřela tajnotajná podzemní dutina, do hlubiny vedlo pobořené schodiště, ale uprostřed plísňe, rezavých skvna a suňi rozkvětalv elegantní květy, meččky a orchideje. Dole se hemžili mali hdičkové. Jen pozvolna jsem rozeznávala vše kolem. Byla jsem jako emanušíť učedníci. Nedalo se určit, zdali jsme na vybraném vešírku, nebo v železné huti. Pll se tu bezinkový sirup z pohárů s erbem.

Přijali mě vřdně, i když jsem byla příliš velká. Při řeči jsme si jeden druhého obližili. Tehdy jsem poprvé pocítla, že mít rád lze i cizí lidi, nejen vlastní rodiče a sourozence. Řekli mi, že můžu přijít, kdy chci, ale nemám o tom nikomu říkat. Jen zařukat botou. – Já jsem se o svou radost přesto chtěla podělit s matkou. Pak jsem ale zasllechla, jak se večer s nebolným otcem smáti té „krkolomné historce“, „přebujele fantazii naší Elzviťy“. Běžela jsem pod tuji, abych ty dva nemusela poslouchat, a začala jsem nehty odhrabávat lesknoucí se zelený mech. – Sem tě zahrabu, sem, vzlykala jsem a myslala tím ote. (Zadržáňuji, že to *nebyl* sen, bylo to mé království!)

Připadá mi, že je válka a všechno je šedivé. Ta šedť je hmota. Zahrada vadne, scvrkává se, černá, jakoby sežehnutá ohněm, pak se začne roztrkat, téct, kapat jako *hodiťy* na Dalřho obraze. Čas znovu ocitl se v tísní časové. Na místě zahrady poušť. Celá rodina je nucena dát se na útěk; není určeno před čím. Všechno má svůj význam, vítr fouká, písek se sypě, sukně se mi lepí na

ROZPLÝNĚ SE PEŇ I KORUNA TISU TOHOTO NESLYŠNĚ V ZAHRADÁCH TVĚ VÝSOSTI TAK JAKO

stehna, vleču svůj batoh, jako bych byla mrzák, hrbáč, pod košili se mi prohání písek. To je má první vzpomínka na prsa. *Jak z košička podprsenky s plátcem vyspátáám písek, ale když si ji chci znovu obléct: nemám prsa! Nemám si ji na co nasadit...*

V té chvíli se nade mnou zjevil monstrózní balon v podobě mého bratra. Smál se a potom shodil dolů nejmíň dvoumetrovou červenou hrušku. Zamával na mě, vesele pokrčil rameny a odletěl. V pustině, kterou jsem ještě nedávno mohla nazývat svým domovem, jsem zůstala stát docela sama. Ta hruška měla tvar mých prsou.

STONY NAŠE V POVĚTRÍ NEKONEČNÉM: SMĚREM
VÝCHODNÍM, JAKOŽ I ZÁPADNÍM.

Ve čtrnácti letech jsem ztlouskla, ale zase jsem byla dobrá lyžařka. Měla jsem ráda ty silné, těžké flanelové kalhoty, co mě zprvu držely do stehna, ale pak jsem si zvykla. Bylo to tak, že snh hořel, s praskáním a prskáním, jako táborák. Miklóska, alou, hasíme! Nepohnul se, pohrdlivě řekl: „*Jen at ta tam shoří!*“ Ta věta byla jako živá bytost, hledala jsem ji po pokoji do rána. Hadice se přerozkošně kroutila; obyčejná hadice, ale ty malé jitrničky měla poseťe diamanty a pravyými perliami. Musela to všechno být nějaká lest, jež měla odpoutat mou pozornost od nebezpečného ohně. A to se věru podařilo.

Tenkrát mi bylo k smíchu všechno, já, kluci, holky, má matka, otec, kedlubna, mosazný hmoždít, zaprážená polívka, Velký vůz, bratr Miklós, nákladní vlak v zatáčce, pohyb, kterým se shrabují vrácené drobné, nohavice od kalhot, ba každá část kalhot, hlavně poklopec a záložka, pošťákovo koktání, křivě nalepená poštovní známka. Všechno bylo neodolatelně legrační. Smála jsem se moři, úsvitu i soumraku, stříbřitým pavučinám, zrcadlům, pohledům, hroznutím, podprsenkám, rakovinnému nádoru na prsu, pobořenému kusu plotu, Kaspickému moři, křehké kostře ruky, obscéním, neuvěřitelným a zřetelným dopisům, které jsem našla v zásuvce amerického psacího stolu (a při pohledu na písmo jsem se zachvěla), které psal chudák

PŘI OBĚDĚ SI VŠIML, JAK MAMINKA NEPOZOROVANĚ SKORO VYDÁVILA UŽ ROZKOUSANÝ KOUSEK CHLEBA DO DLANĚ A ZABALILA HO DO UBROUSKU. „DĚKUJU,“ ŘEKL PO SKONČENÍ OBĚDA POPUZENĚ, „A DEJTE UŽ POKOJ S TOU SVOU OBĚTAVOSTÍ.“ „JSI NESPRAVEDLIVÝ,“ PRAVILA ŽENA NEČEKANĚ MÍRNĚ. POTOM: „NĚMYSLELA JSEM SI, CHIAPČE, ŽE

otec jedné tanečnice z Debrečna, smála jsem se děsivým ostatkům svých příbuzných a tomu, jak proudí má tmavá krev, smála jsem se soukolí lásky a obměně smrti.

Byla jsem knutá a dobrosrdečná.

A taky ošklivá, protože mi vyrostl obličej, jeho plochal, a zbuclatěl jako polštářek. Mnozí mě neměli zrovna v lásce, protože jsem všechny rozčilovala. Později jsem se udělala hezčí, ale tenkrát jsem byla nejsympatičtější. (Tomu bych například tehdy nevěřila...)

S TEBOU BUDU MLUVIT O TAKOVÝCH VĚCECH.
NENÍ ZDRAVÉ BÝT MATKOU DOSPĚLÉHO MUŽE.
JEŠTĚ ŠTĚSTÍ, ŽE JSI CHIAPEC. A JÁ ŽENA. VAŠ OTEC
TO ASI NEMĚL LEHKÉ.“

Tu je vytrhané i s kořeny jako zubní stoličky, plot stržený, psi boudu převrácené, hluboké, fialové rány poseté mouchami na těle srky Micky, utržení koně. Na cizáky huláká Anna. To já za ni psala milostná psaníčka. „Aničce Máilové, nejhezčímu kvátku mezi růžemi,“ psal kavalír a já odpovídala, pokud... pokud dovolila Miklósкови, aby si k ní přilehl, přesněji řečeno aby si mohl *schovat* hlavu mezi její řádra.

Vyháněla vojenská auta s obrovskými koly jako nějaký tlouhlavý bezprizorný dobytek. Jedno narazilo do zdi domu, šofér okamžitě vyskočil ven, ale v ten moment se svínil, jako kdyby z něho vyšel všechn vzduch. Zamizel v trávě!

Hned jsem ho začala hledat, protože to byl pohledný mladík, například měl knírek jako ten drahoušek Nikita Michalkov. Pořád se mi ale pod ruku pletla zmenšená dvojnice té poživáčné francouzské slečny. „Madmoiselle Beatriz, vy jste ale prsatá,“ šeptala opovrživě ta stará rašple. (Něco na tom asi bylo, protože děti z vesnice na mě halekaly Liza kozatá, ale stýdla jsem se za to jen krátce.) Přestalo mě to bavit, tak jsem ji rozněhnila mezi prsty, ekskyzvé moál! /Nedokončená skladba pro mechanické piano!!!/

Procházela jsem se krásným zámkem. Jen tak jsem se poflakovala. Ještě jsem byla baculka, ale už jsem se pořád tak neřetala, ráda jsem se oblékala jako kluk, jezdila na koni a bruslila. Měla jsem ovčí kožich ze Sedmihradska. Lehounký jako pápěří. Od té doby, co ho nemám, je mi v zimě pořád chladno.

Prohlížela jsem si přepychové zrcadlové sály, fajánsové misy, sévreské křbty, nápaditou skladbu parket. Sály otevírajícími se jeden do druhého protěkal Dunaj. Mohl být asi metr široký. Sahal od Černého lesa po Černé moře. Na stropě jedna freska vedle druhé. Já jsem stála u Zimého ostrova, kam jsem složila rákos. Tam byl strop světle modrý jako oči tvého přítele. I proto jsem se rozhodla, že v tomto zámku uspořádám dobroučinnou výstavu všeho podunajského plactva – bylo to logické, vždyť tudy tekli Dunají!

BOŽE MŮJ, JAK JÁ ZESTÁRNUI!

S vytklím *Barbium, barbitorium!* jsem se v děsu probudila. Vlasy slepené potem. Nikdo mi ale nedokázal říct, co to má být. Sedím na vrcholku vysoké, vzněšené hory, před sebou nekonečné moře, nad sebou klec hanby (k vidění v Levoči) a zděšeně řvu: „Barbium, barbitorium!“ Mužským hlasem.

Objal mě nějaký chlapec, sahala jsem mu po ramena. Silně čpěl potem, ale to jsem se mu neodvažovala říct, a ani jsem nechtěla. Nedokázala jsem se ani rozhodnout, jestli je ten puch na závradu. Když mě pak polbil, ukázalo se, že mu taky páchne z úst; to byla ovšem poslední kapka.

Ještě předtím jsme se ale nechal sem tam unášet davem. Vyvolávací oznamoval – „na vědomost se dávají“ –, že můžeme slednout historii Uberska, „truchlivé i slavné kapitoly z dějin naší osiřelé vlasti“ – *upředu* obléhání Egery, *mlavo* porážku u Moháče, *na jižní straně* „vpád Kumánů“ a povstání Pečeněhů, *nápravu* velkou ztec Čingischánovu. Nakonec mi ten kluk dal pokoj, zatáhl mě na malé náměstí, kde jsme si divoce zatancili *roka*.

Znenadání začaly stromy a keře čírat! Slunce zasvítlo na ten oblouk a všude kolem se rozlila zlatavá záře, jiskření, nádherná, barvy – a odporný puch moči!

Zase jsem byla mladá. Se sourozenci jsme se chystali na večírek, když přišla Mamli a s pláčem nám *zkušenala novinu*: „Umřela mi maminka.“ Takhle; měli jsme vztek, protože kolem

KDO RUČÍ ZA BEZPEČNOST LADY?

oblékání byla ještě spousta práce, a naše babička, „ta“ s tou arteriosklerózou, byla už léta nemohoucí. Matka vycítila naši nervozitu, její krásné hnědé oči vyrostly do velikosti jablíček a opustily dtilky. Vznášely se bytem a slzely.

Přesto všechno jsem nejelegantnější *toilette* měla já. Tancila jsem a dmula se pýchou. „V těch rukou je váš osud?“ zeptala jsem se smělého překrásného mladíka. Usmál se. „V mých; jen mé ruce jsou v těch božích,“ a horké dlaně mi přiškl k tváři. K tanci vyhrávala opravdová kapela. Mládenci zdívočili a stkali si do kalhot kukuričné palice, byla jsem nucena tancit s naším Bandim, z jeho bílého obleku se hlul jemný pach tabáku, jenomže on se mi taky pokoušel dvořit, a tak jsem utekla. Gusta Kelemen, který vždycky obdivoval mé půvaby a lady, na mě venku čekal s člunem, ale v něm už seděl tvůj otec, nebylo zřejmé, jestli brečí, nebo se směje, jen to, že buď brečí, nebo se směje. Gusta měl spouštnu ruhlí. Jeden ruhlí je asi tak veliký jako trochu větší osuška. Gusta mi dal tajně znamení, že o penězích tvému otci nic neřekneme. V nějaké plovoucí prodějně mi koupil ohyzdně červenó-zlatou koženou peněženku. Vtom se tvůj otec ke mně otočil, jenže já byla mladá, kdežto on takový jako teď, i když pořád ještě překrásný, a s klidem řekl: „Ale Lízínko, co můžete od takového Gusty čekat... Nemá vkus... *Vždyť je to koženka!*“

Všechno ostatní jsem zapoměla, protože zítra nastupuju do nemocnice na angiografii.

KDO RUČÍ ZA BEZPEČNOST LADY?

Vstoupila jsem do knihovny ohromně jako ta slavná cisterciácká v opavství v Zircu a tam na židli s vysokým opěradlem ve stylu španělské gotiky seděl *baron Uzuzor* ve svých obvyklých odraných jezdeckých kalhotách a kabátku. Vlichocoval se mi s knihami: „Drahá Eleno Viterbová, tyto jsou einfach nepostradatelné pro váš duchovní rozvoj,“ žadonil stále, prý abych se na něj dívala, abych mu hleděla do očí, a já mu do nich hleděla ráda, „drahá Beatriz Eleno, to je záznak sám, v těch vašich očích se značí, chouli se v nich nekonečno, ta královská šelma, vy dokážete všechno, však uvidíte, váš život bude jeden velký jásoť, teď toho ještě spousta nevíte, i z toho, jak vidím, prameni vaše jistota, ale i tak! Vy, malá Beatriz, jste svobodná, okouzlující bytost... vy, vy ještě... *zříte!*, jste přitažlivá, smělá“, a propukl v pláč, „ó slečno Viterbová, jak já bych si přál mít dva, alespoň dva životy, protože pak bych ten jeden mohl zasvětit vám, mohl by vám patřit, neboť takto nepatří, já nejsem váš a vy nejste má, nu dobrá, nechci vás vyděsit, s jedním z mých dvou životů bych stál výhradně po vašem boku... učil bych se od vás, od vašich buněk, hleděl bych do vašich očí a na vaši hřivu... já vím, slečno Viterbová, že nic od života nečekáte, to já něco očekávám, vás... zatímco vy nikoli... žádný dar... protože vy, slečno, vy jste sán život!“ V té chvíli najednou zmizely lesklé a masivní police z třeshového dřeva

NENÍ PRAVDA, ŽE BY MI PSANÍ POMOHILO. V ONĚCH TÝDNECH, V NICHŽ JSEM SE PŘÍBĚHEM ZAMĚSTNÁVAL, NEPŘESTÁVAL ANI PŘÍBĚH ZAMĚSTNÁVAT MNE. PSANÍ NEBYLO, JAK JSEM SE ZPOČÁTKU DOMNÍVAL, VZPOMÍNÁNÍM NA URČITÉ OBDOBÍ ŽIVOTA, KTERÉ SE UZAVŘELO, NÝBRŽ NEUSTÁLOU ČINNOSTÍ MÝŠLENEK VE FORMĚ VĚT, KTERÉ O UDRŽENÍ ODSTUPU POUZE USILOVALY. STÁLE JEŠTĚ SE V NOCI NÁHLE PROBOUZÍM, JAKO BY MĚ NĚKDO LEHOUČKYM DOTYKEM ZE VNITŘ VYTRHLI ZE SPÁNKU; KDYŽ ZADRŽÍM DECH, CÍTÍM, JAK PLYNE ČAS A JAK SE MĚ TĚLO POMALU HRÚZOU ROZKLÁDÁ. VZDUCH SE V TEMNÉM POKOJI ANI NEPOHNE

a knihy se vršily podél stěny výhrůzně zpřeházené jako zbytky chibel z rozebraného stavení.

(Jako kdysi u mého starého přítele strýčka Eleméra Gécziho. „Pohnul se snad díky knihám svět kupředu?“ Kladi sám sobě řečnickou otázku a hned si na ni odpovídal, ukazuje na hromadu knih: „Ani v nejménším.“ „Strýčku Elemére, pojďme to uktlidit!“ Na tu chvílku to nemá cenu, Lízinko. „Tohle říká zhruba dvacet let. Zemřel v péřáčytřicátém hlady jako spisovatel Dezso Szabó. Jeho dceru znáš. Občas černovlasá, s drdolem. Abych tak řekla, běhna. Panebože, kolikrát ta to zkoušela na tvého otce! On ji ale z nějakého nepochopitelného důvodu nechtěl.“ Lízinko, já jsem takový ňouna, že jsem vám ani nezahmul. „To mělo ale svou pravou přičinu. S. byla totiž zamilovaná do mě, tvým otcem by vzala pouze za vděk.

Knihovnou poletoval prach, brodili jsme se po kolena zmučenými knihami. V tu chvíli vešla dovnitř jakási neuvěřitelně umouněná ženština a hlásila, že oběd je na stole. Když mě uviděla, začala prudce cloumat baronem. „Ty hlupáku! Vrhni se na mě, popadni mě, rozmačkej mě... Co ještě chceš? Nech mě shořet jako cigaretu, thej mě na kusy, rozmačkej mě třeba... Cožpak nejsi člověk?... Jsi k smičnu!“

Baron Uzuzor, jen stěží se ovládáje, vystřkal tu ježibabu ze dveří a přitom na ni vrškal: „Tomuhle říkáte *hádra*? Tomuhle? Houby hádra, *tak akorát špičky* od šunkovského salámu.“ Ještě teď slyším ten chraplavý, rozčilený, naštvaný hlas, houby hádra, *tak akorát špičky* od šunkovského salámu.

A MNĚ SE ZDÁ, JAKO BY VŠECHNY VĚCI ZTRATILY ROVNOVÁHU A BYLY VYRVÁNY ODTUD, KAM PATŘÍ. NEMÁJÍCE TĚŽIŠTĚ, JEN TU A TAM NESLYŠNĚ POLETUJÍ A BRZY SE NA MNĚ S KONEČNOU PLATNOSTÍ ZŘÍTÍ A ZADUSÍ MĚ. PŘI TĚCHTO NÁVALECH ÚZKOSTI SE ČLOVĚK STÁVÁ MAGNETICKÝM JAKO TLEJÍCÍ ZVÍŘE, AVŠAK PŘI NEZAJINTERESOVANÉM ZALÍBĚNÍ JDE O UVOLENĚNOU ČINNOST CÍTŮ, ZMOCNÍ SE HO NYNÍ ZCELA NUTNĚ NEZAJINTERESOVANÁ, OBJEKTIVNÍ HRÚZA.

Provdala jsem se za Gushu Kelemena. Tvoji otec nad tím zůstal s pusou dokorán. Byl do krve uražený. Měla jsem pocit, že jsem se rozhodla správně. Léto sálalo, sešla jsem procházkou po změkklém asfaltu jako po červeném koberci dolů k Dunaji. „Házela jsem žabky“, ale víc než třináctkrát kamínek neplesknul, pokudé ho něco zchlamslo. Vyřadla jsem se za tůn a vytáhla z vody obrovského zeleného hada.

Vlekla jsem za sebou ten hrůzostrašný a vzrušující svatební závoj, boříc se do asfaltu znovu a znovu. „Světlo Lázó, co to, kskakru, vyvádíte?“ volal na mě řezník. Řidiči autobusů se mi s klením vyhýbali. Ani jsem nevěděla, jestli není jedovatý! Něčtí jsem ho vtáhla do kuchyně, odřízla mu hlavu, našezala ho na kolečka a osmažila. „Roštěnka a la Wellington, jakou ani sám Wellington neochutnal!“ To jsem sama věděla nejlíp, že ani náhodou ne. Vždycky zapomenou, jak se řekne *origano maďarsky*.

Byla jsem v Sixtinské kapli, stálo tam lešení a bedny s malbou a prázdné láhve od piva s nápisem KINIZSI, jako by tu zrovna zedničil Csibi, a já vylezla až pod strop a lehla si tam jako Michelangelo, když maloval. Popadla jsem Boha za nataženou

JE ČAS, ABYCH PŘITÁHL UZDU SVÉ INSPIRACI
A ZASTAVIL SE CHVÍLI NA CESTĚ, JAKO KDYŽ SE
DÍVÁME NA POCHVU ŽENY;

ruku, *všechno* bylo tak blízko. Teď už se nemůže stát nic hrozného, napadlo mě. Rychle jsem se spustila dolů a běžela do Vatškánu. Kneží s falovými šňůrami na přepásání roucha přede mnou otevřeli křídla bílých dveří, s hlubokou, uctivou úklonou, jako by se tu zjevil samotný Miklós Szentkuthy v plné nahotě. Ze všech stran jsem slyšela znít své jméno, Beatriz, Beatriz Elena, Beatriz Elena Viterbo, milovaná Beatriz...

Nakonec jsem poklekla před Svaym otcem a celá zadýchaná tím během si mu řekla o čokoládu. „Svatý otče, ale ořškovou!“ K tomu je třeba dodat, že chudák můj tatínek byl protestant, kdežto Mammli katolička, takže jsem žádala ořškovou právem. Podotýkám, že jsem byla i na pohřbu Pavla VI., oděna do černého pláště a s fajánsovým nočníkem na hlavě. Potom jsem i já volila nového papeže...

JE DOBRÉ PŘEHLEDNOUT UJETOU DRAHU A S OD-
POČINUTÝMI ÚDY PAK ZASE VYRAZIT OHNIVÝM
SKOKEM.

Tvůj otec proseděl celé večery u mých rodičů a pomlouval Gushu Kelemena. Ten už byl přitom možná po smrti. Později o něm psali, že dostal na Donu úplavici, takže zřejmě... Byli jsme svoji tři týdny, do slova a do písmene tři. To on byl prvním mužem v mém životě. Na to se nedá zapomenout... Ovšem, za muže mám svého otce... Ale na toho, komu jsem dala věneček, holt vzpomínám s rozzechvéním.

Povídali si v jídelně, uprostřed špinavých talířů. Všude plno zbytků! Zabrala jsem je, měla jsem na sobě ponožky a černou klotovou zástěru s velkými kapsami, kde jsem schovávala paplíč. Speciální nástroj. Nebyla jsem zrovna snadné dítě. Špajzka vedle kuchyně není komora, ale celá velká *místnost*, špajzovní sál, a je plná všelijakých podivuhodných dobrot. Vloupala jsem se pomocí paklíče dovnitř, zabalila do hedvábného papíru zákusky s čokoládovou polevou, ještě leply. Hrábla jsem i do krabice s rozinkami, velká, voňavá krabice z ořechového dřeva s panty jako moje pěst, odsud jsem taky nabrala, a šup s tím na zákusky! Neodolala jsem, abych si pod sukni nestrčila šišku domácho salámu. Běžela jsem k plotu, kde čekali mí malí rolníci! Pozor, chlapče, to je sociální moment! (To můžeme zahrnout do našeho inventáře...) Rozdala jsem poklady, měli radost a na oplátku mi přinesli chuťný černý chléb, ze kterého jsem měla radost zase já.

Tam za oknem zatím očerňovali můj život. Tvůj otec vycházel s mými rodiči docela obstojně, jako nějaký milý čeledín, choval se zdvořile, pozorně, byl duchaplný. Tvůj otec byl elegantní jako lázeňské město Opatje. Máma měla na sobě krémové šaty připomínající kazajku. Na spodním okraji byly světle hnědé hedvábné třapce – to je jisté.

UVĚDOM SI, ŽE JSI BYL ZPLOZEN Z LÁSKY.
ALE PROSÍM TĚ! A KDO NE?

Byli jsme mladí. Respektive já jen počtem let, protože už jsem byla ženou svého otce. Já vim, dost jsem se ho chudáka natrápila. Někdy jsem zmizela na celé dny. Když muzikanti udělali pauzu, my, holky, jsme vyšly na dvůr, trochu na vzduch a chvílku si oddychnout od chlapů a taky probrat, jak na ně a jaké budou následky zrad a porážek, zničehonic jsme se ale ocitly na dvoře špinavého činžáku s charakteristickými pavlačemi kolem dokola jako z angažované sociofotografie z 30. let. Kroužila jsem kolem jasanu s Ági Záhyovou a najednou na nás seshora zakřičela Blanka, panebože, byla tak mladá a pěkná, elegantní a velkorysá, jako nějaký koč, vrhala na nás dolů nejoplatnější možné výrazy. Když skončila, vyparila se, kdežto Ági se postavila přede mě, pustila se do obírání květů ze svých různých plesových šatí a házela je po mně. Já jí totiž ještě uvnitř v sále řekla, že ta květinová maškaráda se nehodí ani k ní, ani k tomu večeru.

Jakmile květy sundala, proměnily se ve skutečné a já najednou ležela uprostřed květinového lesa. Tvůj otec mě dovedl domů, pečoval o mě, půl slova neřekl ani si nic špatného nemyslel – za to jsem mu byla doopravdy vděčná. (Nebylo nic plátné, že jsem mu dovolila, že mi může tykat; to koně, ti mi tykali tvrději.) [?]

Teťka Vali Dienesová, babiččina sestřenka, ke které jsem v gymnaziálních letech chodila na orchestrík, se mi ve smu zjeví ve dveřích a upozornila mě svým krásným hlubokým hlasem, že bychom měly z ledničky vyndat játrovou paštíku a dát ji psovi, protože už je *zastřídá*. Lízníko, buďte opatrní,“ povídá ještě, „s paštíkou nejsou žerty.“ I když jsem nic podezřelého na

ROZHODLA JSEM SE, ŽE BUDU ŽÍT SVOBODNĚ JAKO MUŽI, NEZÁVÍSLE, PĚVNĚ, VE VĚTRU, ALE TAK, ŽE TOMU NEBUDU PŘIKLÁDAT DŮLEŽITOST, VŠECHNY

pašnice neshledala, řekla jsem otcí, aby ji vyhodil. Nejdřív si ještě namazal jeden chleba (Typické! Bylo by mu líto vyhodit ji *celou*) a s brucením (on bručel!) vynesl konzervu do smeti.

Teťka Vali byla zahalena do dlouhé černé řízy, kterou nosila i zažíva, bylo to několi metrů látky, kterou se ovinula. Umřela v devětatřinácti. Myslím, že byla Bergsonovou žákou. Škoda, chlapče, žes ji nepoznal.

DARÝ ŽIVOTA, JEMNOSTI A ZLÉ ŽERTY PŘIJMU JAKO NĚCO, CO MI PATŘÍ. JSEM DÁMA, VE SVÉM ŽIVOTĚ SI BUDU HRÁT HLAVNÍ ROLI, TO JSEM SI PŘEDSE-
VZAIA.

„Tvůj otec byl k personálu vždycky nesmírně věrný. Mohl si to dovolit. Já jsem se v cizím prostředí chovala mnohem povýšeněji. „Fr! Käthe! Dobře se chovala, aby nám nezmokla!“ „To nic, mladý pane, většina beztak spadne vedle.“ „Lilo, koně smířeně postávali. U statku tvůj otec položil ruku na mou, nechtěla jsem vyvolat skandál, a tak jsem ho, když se nikdo nedíval, štkla do lýčka. Ale on se jenom smál.“ Hvizdá jak mužík! Bájčná ženská!“ To už je dávno.

Ráno jsem vyšla do zahrady. Rozlehlý, zelený obdělník. Sluníčko svítí, tráva je mokrá. Hovím si v houpací síti, místo upevnění je podložené plstí; z ohledu plnosti ke stromům.
Fritchingsbad

Holky v upnutých šatech, ale s rozloženou vířící zvonovou sukni přicházejí k mé houpací síti – slečno, usmívají se rozpačité, v prádelně už vše voda v kotlích, kád' jsme, slečno, vydrhly, vydrhly, její bachraté tělo svítá obrně mohutná jako boky naší mládospání, miniaturní okýnka prádelny pohřbila pára, drahá slečno, *Fritchingsbad* je připraven! Pootočím hlavu, slunce je velký knoflík, obdělník je rozlehlý a zelený.

Spatřím ho na terase. Pyžamo zpola rozepnuté, pouští k sobě slunečné paprsky. Tohle koččí protahování je pro chlapy typické, alespoň mně to tak připadá. Stojí tam tak líně a měkce, jak jsem tam patrně stála já. Hnus. Houknou na něj. Horké slunce – vidím to! vidím! – mu vrátilo sebedůvěru, sotva znatelně pokrčil rameny. Pyžamem projelo zachvění.

„Beatriz, drahoušku, znáte katedrálu v Cáchách? Povím vám, jaká je. Katedrála v Cáchách je jako zajíc; musíte se k ní přiblížovat navyšosť opatrně a s čistým srdcem, jinak vezme do zajechů!“ Tomuhle říkal humor. Tvé dnešní něžnosti byly tak falešné, mláčku, přišlo mi tě kvůli tomu moc líto.“

PŘI PRÁCI NA PŘÍBĚHU JSEM ČASTO POCITOVAL, ŽE BY UDÁLOSTEM ODPOVÍDALO LÉPE, KDYBYCH SLOŽIL HUDBU. SWEET NEW ENGLAND...

Chodila jsem po Budapešti v mužských šatech. Ještě k tomu v noci. Byla jsem unavená a nehezká. Nikoho jsem nepotkala. Město bylo prázdné. Uviděla jsem nějakého vojáka. Ano, konečně, takhle vypadá *dobrodružství*! pomyslela jsem si, je tady a já před ním necouvnu. Mladík byl ospalý a umorěný, ale viděla jsem, že se mu velice líbím. Řekl, že mi ukáže město. Vodil mě sem tam vymířelou kamennou záplavou, vlácel mě s sebou, ale jen po pomnicích hrdinům. Po všech! Celou noc.

Zaím všechny fomilky nazpaměti!

V tom nejistém pásmu oddělujícím noc od svítání mi voják navrhl, abychom se spolu šli vymocit. Vojna a močení patří nerozlučně k sobě. Pozdě, pomyslela jsem si, už ho nesvedu, jsem *jako provrtaná nakovnice*. I to přirovnání se mi zdálo ve snu.

„Teď tě někam vezmu,“ povídá slavnostně chlapec. Zakotvili jsme v úplně zpussté pučyce. Ani kurvy tam nebyly, jen samí vojáci. „Zvu tě,“ řekl stále ještě pohnutým hlasem; objednal limonádu, růžovou! Limonádu a vejce natvrdo.

V tu chvíli mi spadly z očí šupiny a viděla jsem, že ten, kdo tu žádou, abych nedělala scény, je tvůj otec, hledí úkosem směrem k „lidovědemokratickým pánim distojníkům“, „Beatriz, mlíčku, pojďme už.“

Ještě sním to vejce, i kdyby ses stavěl na hlavu.

Potom jsem zhubla, jen tak pro zábavu, protože já sice vždýcky mám pár křlo takzvaně navíc, ale mlhuju to, zřejmě protože vím, že to lidi na mně mlují; je to k pomlívání. Deset dní jsem se sanovala a cvičila jsem a jedla denně pět nebo šest vajec natvrdo... Byla jsem pak patičně hrdá na kloktající kalhoby.

Následně jsem se přistihla, že kupříkladu v tramvaji v duchu povzbuzuju chlapy, aby si všimli mé nové krásy, nebáli se pohladit mě po tváři, z níž zmizely lehké polštářky, „božská ramena“ však zůstala, aniž by museli provinitle mlčet o jistých špekacích místech na zádech a tak dále, smlouvala jsem v duchu o sebe a hnala svou cenu stále výš...

TADY JE KAŽDÝ TAK PŘÍŠERNĚ NORMÁLNÍ, VČETNĚ MĚ.

Povím ti pohádku, to ti neuškodí. Jednou si tvůj otec oblékl dlouhé havraní perutě. „Co to děláš?“ ptala jsem se ho pohoršeně. „Oblékám si dlouhé havraní perutě.“ „Tak podívej, mlíčku, jestli si ještě jednou natáhneš dlouhé havraní perutě, nic mě nezastaví, všechny hlavy dolů!“ Pak jsme seběhli na tramvaj čtyřku, abychom nepropáslí lidovědemokratickou půlhodinku (Svobodného lidu). Míjeli jsme a plynnuli, byli jsme a nebyli.

Já, chlapče, tyhle pocity nemám, napadají mě jen urážlivé výrazy. Ale pokud jde o slova, tak už to s nimi chodí. „Proč vy, Lízinko, tolik těm slovům věříte?“ zeptal se tvůj otec. „A čemu mám věřit, vy vrtáčku, snad vám?“ „Chraň Bůh!“

Kdysi jsme často požádali pikniky, já jsem nesla v proutěném košíku přes ruku všechno možné, on zas láhev vína, „lehké zahrnutí vínko“, pohupoval lahvi jako nějakou loutkou. Lezli jsme po kopcích. I mně se zdá neuvěřitelné, že jsem se s ním tenkrát nevyzpala.

Později, při jedné hnusné noční tvačce – tvůj nannol opilý otec na mě vlezl a já ho neseštřásla (jako červa; červa? asi proto, že břícho, kterým se na mě tlačil, měl bílé a studené), měla jsem štrach, moc hádat jsme se nedovedli, byli jsme s tím vždýcky příliš rychle hotovi a taky mi ho bylo líto, zhnuseně jsem litovala nás oba, ležela jsem strnulá a rozcapená –, „ksakru, pomoz mi!“ hekal, zavřela jsem oči, abych neviděla jeho obličej, ale přes semknutá víčka jsem beztak všechno viděla i cítila. „Ne, ne, ty, ne, vem tě čert!“ Ještě v noci ale, chundáček, vysřizlivěl

„MÁTE MĚ VŮBEC RÁDA, ANEBU SI SE MNOU JEN ŠEREDNĚ ZAHRÁVÁTE?“ ZAKŇUŮČ. TAM JE OTCOVA POSTEL A TO V NÍ JE MŮJ OTEC. VE SKLÍČENÉ POLOZE. MAJESTÁTNĚ JAKO VZÁCNÝ JELEN UŠATÝ, TYTĚZ VELEKÉ SLECHY. ZÁBLĚSK NEPATRNĚHO ÚSMĚVU. DĚLÁ SI ZE MĚ BLÁZNY. VZPOMÍNÁM, JAK JSME

(např.). A začal vyprávět (!), jak moc to tenkrát v lese chtěli, jenže já jsem tehdy ještě nebyla ani odmítavá, protože jsem dosud nevnímala ty tajné vibrace, takže nebylo divu, že on v takové situaci *namohl*... Přomeci! Kdyby věděl, jak jsem vypadala, když jsem se z těch našich pikriků vracela domů, celá rozpálená a zvlhlá, jenom jsem proklouzla kolem matky... a vůbec: kdyby tak věděl, jak jsem ho mlouvala, když jsem ho mlouvala.

JEDNOU VYRAZILI NA LOV DO TĚCH PAHORKATIN
DIVOKÉHO ZÁPADU (DALEKO, AŽ ZA OSADU SU-
PŮ)... BYLA TO NUDA STRÁLET JEN PO KERÍCH MES-
QUITY, A TAK JSME SE PŘIKRČILI ZA NĚJAKÉ SKÁLY.
OTEC ZA JEDNU, JÁ ZA JINOU, A ZAČALI JSME PO
SOBĚ PÁLIT. TO BYLO ZAJÍMAVÉ.

Už jsem byla tak stará jako teď, když jsem jednou unesla letadlo. Káň, to není důležité. Požádala jsem jeho sexy kapitána, aby mě zachránil před úřady a že to nebudeme zbytečně vytrubovat. Tisk mlčel jako hrob, můžeš si to, chlapče, ověřit.

Rembrandt má obraz Únos Ganyméda. V noci jsem to byla já, kdo vzlel do výše, a vidím, že naháček zrovna čurá. Stěla jsem k němu, načež orel mě klovl do ruky. Měl nenávistné oči. Spadla jsem dolů a Ganymédes mi mával...

Já po onom světě netoužím. Myslím to tak, že ani teoreticky ne. Myslím, že to po nás nechce ani Bůh. Nechci se tě dočknout, nepišu: tvůj Bůh. Já nemám s Bohem žádný problém, necítím vůči němu nenávisť za to, že není.

Občas zapomenu, že žiju. Sedím mezi naslanými polštáři a rozmloouvám s Bohem. Je podobný *Vili Títarimu* z toho kvarteta, jenže bez houslí. Když ale sedím na stoličce a polehující chomáče prachu se zachtnou na slámkách vypadlých z matrace, pokaždé mě napadne – a občas to i cítím –, že žiju. No tak teda jo. Ještě jsem ti chtěla říct, že se mi na zahrádě spustila krev z nosu. Vlekla jsem zahradní židli k hromadě písku a tam se mi to stalo. Píasek tou krví dočista zčernal, sklouzla jsem hlavu, krev kapala, neodvážovala jsem se zaklonit, jak je to předepsáno, protože jsem měla strach, že se udusím jako náš král Athla. Ten pohyb, kterým jsem si sáhla k nosu, abych si seškrábala přischlou krev, mi byl tak *cizí* – třásla jsem se hrůzou, hrůzou.

Těší mě hlavně to, že spím sama. Lháním na svém tvrdém lůžku, ruce si složím pod hlavu a myslím na tebe, chlapečku můj.

KDYBY MĚL ČLOVĚK VOLBU, KDO VSTANE Z MRT-
VÝCH, MYSLÍŠ, ŽE BY TO BYL JEŽÍŠ?

V předvečer tvého pohřbu, chlapče, přijedu zdaleka. Budu uvažena, blízku budu mít propocenou. Budu hledat příležitost, abych se vykoukala. Seřtu ze sebe šedivý prach cest. Nepřivezla jsem si nic na převečení, sestra mi vypomůže. Sve mě, že mi její šaty padnou, ale vidím jí na očích, že jsem hezká, a to mě zas těší.

Obejmu ji, překvapí ji to.

„Ber si, Lízinko,“ řekne potom a v jejích rukou falešnice se ocitne mísa pagáčků. Její pagáčky jsou vyhlášené. Ohmnuju nad ní nos, protože při pečení používá váhu. To je ovšem pouhá moje kompenzace. Tohle bude ta chvíle, kdy se poprvé zhroutím v pláči. „Ber si, Lízinko, to tě uklidní“, na ta slova se má ruka křečovitě sevře a pagáček se drolí mezi prsty, „ale pro Boha živého, já se nechci uklidnit, proč bych se měla uklidňovat,“ začnu brečet. Ta moje pitomá, krásná sestra mě obejmě a *zůstať mě utěšovat* a já, ještě škytajíc, se rozchechám.

Kolébáme se a točíme v půlkruhu, jedna druhé v náručí, ze stříbrného tácu přiši sýrové pagáčky. Klíp-klóp. Tvůj strýc je s úsměvem sbírá z podlahy jako nějaký oficiální amoroso.

Podruhé se, chlapče, rozpláču v okamžiku, když houbou seřtou tvé jméno z tabulky před katedrálkem: ten *další* už nebuděš ty.

ODSTRANĚM, ZAHLIADĚM VŠECHNY STOPY. VŠECHNA ROZEŠLANÁ PARTE NÁSILĚM NEBO NĚJAKÝM TRIKEM ZISKÁM NAZPĚT A ZNICĚM JE. STEJNĚ NALOŽĚM I S PŘÍSLUŠNÝM ČÍSLEM DENÍKU MAGYAR NEMZET, KDE O TOM VYŠLA ZPRÁVIČKA. Z NÁHROBKU POMALU A PRACNĚ SEŠKRABU NÁPISY, JMÉNO SVĚ MATKY, DVA LETOPOČTY A NAKONEC ZNAMENÍ KRÍŽE. A SVATOSVATĚ SLIBUJÍ, ŽE SE UŽ VZDYCKY BUDU BRÁNIT HRÍCHU A VYHÝBAT SE I PŘÍLEŽITOSTI K NĚMU.

Jaký bude, chlapče, tvůj pohřeb? Popíšu to: budeš mít parádní vojenský pohřeb, fešní mládenčkové udělají špalír, každý bude mít na krku malý, nenápadný řez, ze kterého vybublavává černá hnušá krev. Na tom nesejde. Pak budou lhat něco o vlasti jako obvykle. Televize to přenáší v barvách, až budou dopadat hroudy, trochu ji ztlumím.

Popíšu to: na tvém pohřbu, chlapče, promluví prima vysoce postavení, hochinteligentní vojáci. Chování budou mít vybrané, každý z nich naznačí něco z hlubin tragiky, alespoň krapátek. Všichni budou mít skleněné oči, čarokrásné skleněnky. Na tom nesejde. Pak budou lhat něco povrchního o vlasti a my budeme upřímně pohnutí.

Popíšu to: na tvůj pohřeb, chlapče, přijdou ženy v potřísněném jenném plátýnku. Dostala jsem to, bude šeptat jedna druhé do ucha a před sebou sklopí oči, nezlob se, pane, mám své ženské potřeby. Všechny tě políbí na ústa, čubky. Na tom nesejde. Hnuší se mi pohled na tvou tvář, vidím, že jazyk máš modrý. To není možné!

Popíšu to: jsi odporný, chlapče, hodný nenávisť, cizí, mohnutý. Jak mám bez tebe žít? Proč se mi pleteš do života? Na tom nesejde. Má slova na mě přiši zpátky stejně, jako na tebe dopadají hroudy hlíny. Mé oči, má ústa.

Popíšu to: na tvém pohřbu, chlapče, rozvázně vyčkám, až hrobníci navrtají umný kopec, a pak s těžkým srdcem a groteskní neohrabaností padnu dopředu jako klaun, tváří do jilnatého bláta. Skrze řasy zpoila přivřených očí vidím zpražující úšklebek své sestry, když mi otrá tvář, ležím mezi snahami, spousta snub se lehce vine kolem mě, ti idioti nechali pode mnou nějakou drátěnou konstrukci a ta mě teď tlačí do boku, budu tam ležet, chlapče, nalažená vedle tebe, tvá omdlelá matka, s polibkem plným jítu... Nemohu dýchat. Skoro bych sama uvěřila svému mizernému trátnu. Pohled na sestru mi říká, že ví vše.

COME ON, COLORADO, VZBUDĚME RAKVÁŘE!

Popišu to: na tvém pohřbu, chlapče, ztropím skandál. Zastavím práci lopat a klidným hlasem budu žádat, aby převázili hroby. „Na gramy!“ řeknu do ticha hlasem nepřipouštějícím odpor. Má sestra vytáhne z kabelky lesklé méděné lékárnické váhy. „No ovšem,“ řeknu pohrdlivě. Sestra je krásná a usmívá se. „Zaváží u sebe nemám.“ „Kdo má zaváží?“ plácn se zároveň ustrášeně i pšně. Smuteční hosté, chlapče, si začnou šuškat.

Popišu to: na tvém pohřbu, chlapče, budu přijímat kondolence. Když ke mně přistoupí Blanka, obejmu ji. Tvář má ztrůzněnou smutkem, čelo se jí zúžilo, rysy zdeformovaly, oči se neobejrgentně přiblížily, a ani víčky o šilhavých to nemohou zmírnit. Setrváme v té pozici dlouho, chvěju se. Když otevřu oči, spatřím hrobníky, pojdají slannou na vzdáleném hrobě. „Lajosku, donesl jsem jarní cibulku,“ slyším. Jsem vděčná, na tom nesejde.

Popišu to: na tvém pohřbu, chlapče, chci být krásná. Krásná! Potom chci být přitažlivá, křehká žena, kterou žal zkrušil, ale nezlomil, je natojik silná, že jí za zády nešeptají: silná žena, ale: krásná žena. – Ráno si v podprsence nacvičuji podání ruky. Mám říkat: „děkuji“, nebo pouze „ano“, které se mi spíš dere na jazyk? Uprímnou soustrast. Ano. Takže budu krásná. V *černém* budu doslova žádoucí. Budu pak myslet na to, že *já jsem země*, muži do mě vlezou jako žízaly. Na tom nesejde, mně se neoškliví nikdo. „Seber se, drahoušku,“ řekne mi sestra, ani ne moc tiše.

Popišu to: přijde okamžik, kdy si na Blanku netroufnu pohlednout; pevně ji obejmu, má stehna si nešikovně hledají pozici, skrz slzy vidím hrobníky nad slannou. Blanka mě tiskne, „žiju, vidí?“ šeptám jí, „že jsem živá?“ má propíchnuté lalůčky, „tiše, drahoušku, hůř už být nemůže,“ říká, „vidí že žiju?“ opakujiu opojena víězstvím.

Kéz bych o ničem nevěděla, chlapče. Stála bych u tvého hrobu tupě jako zvíře a nesměla bych myslet na věty. U tvého hrobu, u tvého hrobu bych musela být stejná: jako ty.

COME ON, COLORADO, VZBUDĚME RAKVÁŘE!

Popišu to: na tvém pohřbu, chlapče, nebudu moci odpoutat svůj stařecký pohled od tvé tváře. Žádná matka není svému synovi přítelem. Syn záhy za přítelem vyruší špeha a za špehem žartivou ženu. Kdyby záleželo na tobě, chlapče, mohli jsme být i přáteli... Prosim tvého Boha, aby tě podepřel. Nabídnou vyhodnou smlouvu. „Tak koukni, Bože,“ začnu líšácky.

Popišu to: na tvém pohřbu, chlapče, ti na rakev položí maďarskou vlnku. Cervená! Bílá! Zelená! Na tom nesejde, pak budou lhat něco o vlasti. Slyším tvůj hlas, „mám v kapse zaváží,“ říkáš s chichotáním. Ale útlý kněz, tvůj přítel, naslouchuje pořádek. Říká: *klid, prosím*, a zvedne ruce. Moc toho ani on nesvede. Na Bohu se mi nelíbí, že je všemohoucí... Myslím, že bych byla klidnější, kdyby Báh byl tvůj přítel, co si otrá zamžené drátěné brýle. Na tom nesejde.

Popišu to: je to zlé, chlapče. Ať už máš nějakého svého Boha, nebo nemáš, měl bys žít jinak. Prosim tě, chlapče, je to ve tvé moci, odpusť mi.

Popišu to: popsala jsem to: popišu to. <Popsala jsem to.>

Chlapče.

Už je noc. Všechno je tu cizí, ani auta nepoznávám po zvuku. Prohlížela jsem si tvou fotografii a myslěla na to, že i kdyby existoval omeň svět a jestli i ty v nějaké podobě existuješ, *malékaty* už se nikdy nespojí tak, aby to... Jsem unavená. Svou porážku nechápu, přijímám ji.

COME ON, COLORADO, VZBUDĚME RAKVÁŘE!

Zkouším si opakovat, že jsi umřel, abych na to ani na chvílku nezapomněla, to by bylo trapné, umřeljsi umřeljsi umřeljsi.

OTCE JSEM DLOUHO NEVIDĚL, KDYŽ TU MI KONCEM ŘÍJNA ZAVOLAL. BYL STRAŠNĚ ROZRUŠENÝ. ZPOČÁTKU JSEM NEPOZNAL JEHO HLAS. ZARMOUCENĚ A ZLOSTNĚ VYKOKTAL, ŽE ZUNINO A ZUNGRI, KTERÍ UŽ NEZNÁJÍ MEZÍ, MU CHTĚJÍ ZBOŘIT DŮM, ABY PRŮY MOHLI ROZŠÍŘIT TEN SVŮJ NEHORÁZNÝ BUFEET.

„DŮM MÝCH RODIČŮ, MŮJ DŮM, STAROBYLÝ, PEVNĚ ZAKOŘENĚNÝ DŮM V GARAYOVĚ ULICI,“ OPAKOVAL A HUDBA SLOV MU MOŽNÁ DÁVALA ZAPOMENOUT NA JEHO ŽAL. NEBYLO PŘÍLIŠ OBTÍŽNÉ SDÍLET JEHO ZÁRMUTEK KDYŽ ČLOVĚK PŘEKROČÍ ČTYŘICÍTKU, KAŽDÁ ZMĚNA SE PRO NĚHO STÁVÁ ODPORNÝM SYMBOLEM UPLÝVÁJÍCÍHO ČASU. NAVÍC PAK ŠLO O DŮM,

„Že bych byla tak těžký případ?“ zeptala se má matka, jako by mě kárala.

KTERÝ MI NEKONEČNĚ PŘIPOMÍNAL BEATRIZ. CHTĚL JSEM BLÍŽ OSVĚTLIT TUTO NESMÍRNĚ DELIKÁTNÍ OKOLNOST, ON MĚ ALE NEPOSLOUCHAL. OTCOVA STAROST MĚ NAPLNILA CHOROBNOU RADOSTÍ, V HLOUBI DUŠE JSME VŽDYCKY JEDEN DRUHÉHO NENAVÍDELI.

V GARAYOVĚ ULICI MI SLUŽEBNÁ ŘEKLA, ABYCH LASKAVĚ POSEČKAL. MLADÝ PÁN PRŮY ZASE VYVOLÁVÁ VE SKLEPĚ FOTOGRAFIE. NA ZBYTEČNĚM PLANĚ, VEDLE VÁZY BEZ KVĚTIN, SE USMÍVALA (PŮSOBÍC SPÍŠ NADČASOVÝM NEŽ NEČASOVÝM DOJMEM) VELKÁ, NEOHRABANĚ BAREVNÁ BEATRIZINA PODOBIZNA. NEMOHL NÁS NIKDO VIDĚT. V ZOUFALĚM ZÁCHVATU NĚHY JSEM PŘISTOUPIL K PODOBIZNĚ A ŘEKL: „BEATRIZ, BEATRIZ ELENO, BEATRIZ ELENO VITERBOVÁ, MILOVANÁ BEATRIZ, NAVŽDY ZTRACENÁ BEATRIZ, TO JSEM JÁ.“ <VADA TEXTU>

Záda podložena polštáči, sedí v posteli a s mírně povzneseným úsměvem pozoruje mé rozpaky. Bledá žena v malém pokoji.

„Podej mi tu polévku.“ V misce šplouchá našedlá voda, vidím, jak se zhlhlý omastek odloupává od porcelánové stěny. Je mi nepřijemně poslouchat srkání. Z pusy jí visí jedna nudle, vsrkne ji, nudle s neuvěřitelnou rychlostí zajede dovnitř.

„Ty jsi mi ale dneska hrdina,“ říká a nabírá lžiči polévku. Vyskočím, spíš kvapně než popuzeně. „Ale maminko, proč neřeknete?“ „Zrovna jsem chtěla,“ odpoví a klopi oči; polila se, po krku jí klouže tenká nudlička. Žížalky, zachtnou se v bledé, ja-terními skvrnami poseté prohlubni nad klíční kostí. Sáhnu tam, nudle se mi rozpadají v prstech. Vracím je odamtud zpátky do misky po jedné. Matka nevrznušeně ji, jedna nudlička sjede mezi velká plochá prsa. Sáhnu tam, v místě, kde kousek těsta zachytím, se rozdvojí jako žížala. Nechám zbytek klouzat dál, a co držím v prstech, vytáhnou do talíře. „V noci jsem upadla na obličej,“ zasměje se, „zvonila jsem na ně tlíkrát!“ Chechtá se, když říká: „A nakonec jsem se počítala.“ Je to cítit.

„Dobrá. Byla dobrá,“ říká, když položí misku. „Hezky si stárou maminku nakrmíš.“ Vezmu ji za ruku. Dlouho sedíme mlčky, dívám se na deku.

„Musím na záchod,“ povídá nečekaně.

„Dobře,“ odpovídám, ale nehýbu se, protože nevím, co mám dělat. „Stoupi si. Chyť mě v podpaží a zvedni mě. Podej mi rámě. Neslápni na mě. Jdeme.“ Mluví jako voják, jako expert o odborné otázce, ne otláveně, ale bez známky vzrušení.

SAMOZŘEJMĚ, PŘI PRÁCI NA PŘÍBĚHU JSEM UŽ BYL MNOHDY VŠÍ TOUTO OTEVŘENOSTÍ A POCTIVOU UPŘÍMNOSTÍ TAK OMRZELO, ŽE SE MI ZACHTĚLO NAPSAT BRZY ZAS NĚCO, PŘI ČEM BYCH MOHL TROCHU LHÁT A PŘETVAŘOVAT SE, JAKO TŘEBA OBVYKLE.

Vstánu. Ona se přitáhne výš, nakloní se a odhrne přikrývku, popárnuný polštář a tenká hnědá deka, poblíž okraje je velká vypálená díra s ošřepeným tmavohnědým okrajem. Zasykne.

„Bolí to.“

„Jen pomalu.“ Tenoučká noční košile se jí sveze dopředu, z odkrytého lůžka se vyvalí zatuchlý pach. Košile vyjede až ke slabínám, vážně uvazuju, jestli to mám vzít na vědomí. Pomyslení, že tohle všechno je skutečné, neopakovatelné a osobní, je pak ale natolik těžké, že se tím dál nezabývám (a to se moc nevytahuju). Je vidět konec ochlupení, vypadá, jako by nikdy nikam nepatřilo. Obvaz se táhne od slabín až ke koleni. Kůže kolem je žlutavě hnědá, snad od jodu. Stehna i holenné jsou velmi hubené, kolena kosmaté výčnělky. Holenné i teď prozrazují dávnou krásu. Stehna se nedotýkají, maso na nich je povislé. Chytím ji za lýtka.

„Jú, ty jsou teploučké.“

„Bolí to. Teď se mi krev nahmrdla dopředu, tak proto.“ Jeden nehet na noze černý od podlitiny, ostatní našloutlé. Na prstech zatvrdliny. S tichým nářkáním spustí jednu nohu na zem, tápe a hledá měkké bačkory. Vidím je, nepohnu se.

„Kde mám ty měkké bačkory?“ hlas má chraptivý. Přisunu je blíž. „Pozor, nesehlej na mě.“ Já dávám pozor a neříkaj mi požád, abych dával pozor. „Opře se oběma rukama o postel, drátěnka zaskřípe, otočí se tak, aby se na zem dostala i ta druhá, ovázaná noha. To všechno jí vyčerpalo, unaveně sedí na okraji postele, zmoklý vrabčák. Urovnám jí zmačkanou, špinavou, tenkou košilku.

„Chyť mě v podpaží a postav mě.“ Stojím rozkročmo, její nohy mezi svýma, sehnou se, zkouším, jak na to jít nejlíp. Ubohé tělíčko! Vlasy se jí masně lesknou, zatuchle páchnou. Uškábnu se. Uprostřed se vytvořila pěšinka, vlasy visí rovně po obou stranách, uši z nich koukají ven. Pěšinka se bělá, vidím šupinky pokožky na hlavě, droboučké bledé destičky s dírkami vyražennými od vlasů.

PANĚ, NESKONALÉ DÍKY ZA VAŠI OBĚTAVOU POMOC. ES FREUD UNS SEHR.

Pokrčím nohy a uchopím ji, naše tváře se k sobě přibližují jako ve filmu. „Spadla ses.“ Oči jako by měla na dně jámy, kolem očí tmavé sítny, tvář má jako kdysi, silnou, buclatou, na obou koncích úst hluboké vrásky a pár silných chlupů, podbradek vypadá divně takhle vyhublý, visí jako balón, ze kterého ušel vzduch.

Zvedám ji snáz, než jsem čekal, tiše sténá bolestí, udělám krok vzad, znovu mě uhodí do nosu silný pach nemocného těla. „Stojíme tady jako párek zamilovaných,“ povídá apaticky. Ošivám se, „tak pojďme.“ Chytní mě pod paži. „Chyťm ji.“ Takhle ne, pevněji, říká netrpělivě. Tvářím se asi příliš ušlechtilé, příliš zdvořile nebo ochotně, protože ještě dodá: „Nejdeme na korzo, ale na klozet.“

Šouráme se chodbou, jdeme prostředkem, aby nám nepřekážely nohy lidí sedících podél zdi. Lidé tam posávávají, sedí, někteří přímo na zemi. Tam je tma. Občas se do vzduchu vzbývá berle. Věc je na konci chodby, daleko. Zastaví se, aby si odpocíhla, opřu se o ni. Nevím, kam s očima, na ni koukat nechci. Navzdory šramotu trubek vinoucích se ve výšce a tlumenému, ale neutuchajícímu šumění čekajících slyším jen její supění.

Podél zdi sjeďte s velkým žuchnutím čísi berle, poskakuje po křivých spárách kamenných dlaždic. Já ji překračuji, ale matka se zarazí, dokáže jí jen šouravě. Nemůžu ji pustit, rozhlížím se, či může ta hůl být. Dopad berle označuje tělo s hlavou obalenou hadry a převázanou krvavou gázou, hlava je skloněná. Oslovím ji, ale nemá to význam, hlava se ani nepohne. Volám na ni mnohokrát. Na nějakém kufnu tu sedí mohlutná žena, tváře má jak malované, všechno na ní je stanné, co tady asi hledá, z velkého rustikálního těla se vydere tenký, hysterický hlas.

„Jste snad blběj? Uplně blběj? Nevidíte, že je mrtvej?“

CO MI CHCEŠ, KDYŽ KOPU HROB? LEV SI NEPŘEJE BÝT OBTĚŽOVÁN, KDYŽ SE SYTÍ, NEVÍŠ-LI TO, TEDY TO VĚZ. NU, POSPĚŠ SI A DOKONEJ, CO SI ŽÁDÁŠ.

Skoro jako by to byla pro mě satisfakce, nakopnu tu berli, ta se zarazí o něčí nohu a zatocí se jako veselá špacírka. Cesta je volná. Nikdo nic neříká, tohle jsem měl udělat hned.

„Ani jsem nevěděla, že umíš být i takový.“ Pokrčím rameny. Před dveřmi na záchod znejistím. „Jen pojďte, nebo si snad myslíte, že odsud mi to chození půjde líp?“ Pánské věcě je zahlučené hřebíky, všouráme se na dámské. Matka se přidržuje dřevěné stěny. První kabinka je prázdná, ale není tam papír, šátřam a hledám za dekleem. „Přinesla jsem si svíji,“ vyfáhne z noční košile papír. „Kdes to proboha měla schované?“ „Našila jsem si tady zevnitř kapsu. Tajnou.“ Bezdětky se tam kouknu, sahá tam otvorem mezi dvěma horními knoflíky. Vidím mezerou dovnitř. Vrchní konec ochlupení má oholený. Zjihnou. Tak je to tedy! *Ušmíkli jí ty její pidičousky*. Srniště. Chtělo by se mi cítit pod bříšky prstů tvrdou holinu, co zůstala. „To mi udělali nedopařtením. Volové! A víte, co řekli? Že prý si mysleli, že jdu rodit.“ „A nebylo jim divné, že nemáš břicho?“ „Asi jsem ztlouštila.“ „Co tě nemá,“ povídám instinktivně a zrudnu. Obojí dohromady ji rozloží ještě víc. Nereaguju.

Všouráme se do kabinky; stará se už jen o to, aby mohla vykonat potřebu, vyhne si noční košili a rozkročí se. Vezmu ji v podpaží, abych ji posadil. „Ne,“ říká, „nejdřív dej papír na sedátko,“ sáhne do tajné kapsy, takže pustí vykasanou košili a ta s bělavým zablesknutím spadne na zem tak náhle, že po ní oba chňapneme, ona se zapotácí, oženu se po ní, takže ztratím rovnováhu, jednou rukou ji držím kolem pasu, druhou se zapřu o zeď za mísou. Orníka se droší.

ŽAL, ŽAL A NEKONEČNO. BEZHLESY ÚPRK PSŮ S BOKY PROPADLYMI, VALCHY ŽEBER JAKO Z VĚTVÍ SPLETENÝCH LET VRAN V BÍLÝCH RANÁCH KRÁJIN. OVŠEM, OVŠEM, POMĚJIVOST, ZAPOMNĚNÍ - KDE JSEM TO PŘESTAL? A JÁ PŘESTO ŽIJU, A PŘESTO JE TO TĚŽKÉ, MATKO, PŘETĚŽKÉ.

„Co to trojíte, vy vrátěka?“

„Držim.“

Nahnu se nad mšu, ona se mírně zakloní, přes mé ramě, tak trochu jako při tanci. Problém je v tom, že ji nemůžu obejít ze strany, protože mám obě nohy mezi jejíma. Ruka mi umdlévá. Nakonec se odrazím od roury vedoucí k nádržce, po krátkém zakolísání stojíme pevně.

„Kde jsme to přestali?“ „Papír,“ odpoví mi a přidržujíc se mě kolem krku zaloví ve vnitřní kapse. Vyhovují přání bříšek svých prstů. „Je mi zima.“ „Ano.“ Na zadku má husí kůže, maso je vyhublé, studené.

„Pro Kristovy dratý rány, pospěšte si.“ Teprve teď si všimnu, že mi vyká. „Proč mi vykáš?“ Propukne v pláč bez slz.

„Protože se mi chce strašně ka...it!“

„Dobře, dobře,“ blekotám polekaně, „hezky si takhle sedneš.“

„Ten papír,“ říká a nehybe se, drží mě kolem krku, opět se zdá při slách. „Mám v puse pachut léků,“ říká ještě. Neposlouchám, věnuju se tomu, jak rozprostitit na prkýnko papír. Protože mi to připadá zcela zbytečné, šetřím s ním. Konečně ji zase vezmu pod pažemi.

„Hezky si tady sedni.“ Zvedne si noční košili, potápává chodidly, hledá nejlepší pozici. Pomalu ji začínám sponušet níž, obyhá kolena. V téhle pozici se stává docela bezbrannou, kvapně obrátím pohled k rouře. Malba se vybovila. Matka zastená.

„Nedokážu to. Nohy se mi nechťejí ohnout.“ Stojíme. Ona už si počíná pouze prakticky. „Stejně se mi chce jen čůrat.“ Nehybám se, protože opět nevím, co bych měl udělat. Zvedněte, miláčku, to prkýnko.“ Okamžitě pomyslím na papír, výše posaným krkolomným způsobem a po spoustě cupitání ho posbíráám a nacpu si ho do kapsy od džmů. „Pak mi ho nezapomeňte dát,“ upozorňuje mě vážně. Zvednu prkýnko, čůrá vstojě, strašně to šplíchá. Dám se do smíchu, náčež ona taky, ale tím pádem nemůže pokračovat, zvuk utichne. „Takhle mi to nejde, chovej se distojně.“ Ještě trošku ucvrtnkne, ucrkne, je to vážně k vzteku, „bys mi to přerušil a teď to ve mně zůstane.“

„SVÉ TAJEMSTVÍ SI VZALA DO HROBU.“

„Vydáváme se na zpáteční cestu, belháme se chodbou, berle je pořád tam, kam jsem ji kopl, podívám se na tu ženskou, sebestě si mě přeměří, suneme se dál jako dvě hromádky neštěstí, „nejsi unavená?“, matka mávne rukou, můj falešný takt ji roztluje, nedívám se jí, uložím ji, sundám věci z jedné židle, sednu si k posteli.“

„Ta postel je ale krásně teploučká,“ vzdychne. Sedím na židli, hladím ji po ruce, drsné, skvrnitě. Úsne... Opatrně vyprostím svou ruku z její, plížím se ke dveřím, jako by byla pořád vedle mě.

„Nechod ještě.“

Otočím se, její tvář se ztrácí ve zmnuchlaném polštáři, tváře má červené, oči na dně jámy se třpytí. Hledáme na sebe. -- -- Dělá mi místo, lehám si do želví prohlubně, kterou vyhloubila svým tělem. Lehám si na bok, boty nechávám viset mimno. Prudce se ke mně obrací, cítím, že má horečku. Zase pláče. Takhle zůstaneme. „Ty!“ „Prosim?“ „Ty!“ Nato i já říkám: „Ty!“ „Ty,“ matka dělá, jako že se srydí, hrje to, „ty... vrať mi můj toaletní papír!“ Zdvíhnu se na jeden loket, ale ten papír mám jako na potvoru v protilehlé kapse, babrám se s tím celou věčnost. Doslouva mě k sobě přimáčkne, loket mi podklesne.

Mám pocit, jako by mě spalovala. Hoř. „Nehýbej se, tvá rána.“ Ležme. „Už musím jít.“ „Jen běž, vrátěku.“ Seštrachám se dolů z lážka. Lábám jí ruku. „Umřu,“ řekne má matka. „Ále...“ povídám. „Bojím se, chlapče.“ Koukám, že jsem stejně umazal prostěradlo.

TO POSLEDNÍ, CO SE NÁM PŘI PRÁCI NA NĚJAKÉM
DÍLE PODAŘÍ, JE POZNAT, CO MÁME DÁT JAKO
PRVNÍ. VE JMĚNU OTCE I SYNA -

Konec.

PŘESNĚJI NAPÍŠU O TOM VŠEM POZDĚJI.